

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Examen

i

Rolding lærde Skole.

den 24de — 29de Juli 1846.

1. Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad Virum Doctissimum, C. F. S. Alschefski, Professorem Berolinensem. Particula II.
 2. Skoleefterretninger. Af Rector Prof. Mag. Ingerslev.
-

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. D. Arvst, Bog- og Bodestrykker,

Bastuestræde Nr. 124.

I.

Epistola critica ad Virum Doctissimum

C. F. S. ALSCHEFSKI, Professore[m] Berolinensem.

Particula II.

Scripsit

C. F. Ingerslev,

Art. Mag.

KOLDINGIÆ

1846.

Quod sub finem particulæ primæ huius opusculi dixi, me rationem quam tum sequutus essem aliquantum in reliquis mutaturum esse, id iam ita instituo, ut locos Livii, de quibus disputaturus sim, ad genera aliquot referam unaque eos tractem, de quibus idem iudicium faciendum mihi videatur. In reliquis maius etiam brevitatis studium adhibendum erit.

Primum afferendi ii loci, in quibus, quum scriptura vulgata per se bona esset, ea quam Tu recepisti ob auctoritatem optimorum codicum præferenda videtur. Recte igitur his locis mihi videris scripsisse:

I, Cap. 23. Pro *fossa Chuilha* scr. *f. Chuili* (quia M. ita habet, P. Harl. 1. *f. civili*), quemadmodum non raro dicebatur v. c. *via Appii* pro *Appia*. — Paulo infra pro *postquam instructi* ex tribus optimis codd. scripsisti *p. structi*; sæpe enim dicitur et *struere aciem*, et, quo res conficitur, 42, 51, *struere armatos*. C. 25. *dabat* ex P. M. pro vulg. *dabant*; illud vel ideo præferendum, quod duo subiecta quæ vocant h. l. aptius in unum iuncta cogitantur; ibid. extr. *ut et pugnatum est* ex P. M. aptius scripsisti quam ut vulgo legitur *et ut p. est*. C. 27. *ubi A. transit* pro *transiit*. C. 30. *patrum nostrum* pro vulg. *p. nostrorum*. Decepit librariorum et editores rarior

omnino usus genitivi illius pro pron. possessivo*), cuius tamen exempla exstant aliquot (*maiores vestrum* Sall., Cat. 33; *splendor vestrum, contentio nostrum* dixit Cic., vid. ap. A. Gell. 20, 6.). Omnino antiquitus hæc inter se nonnunquam confundebantur: ex altera enim parte interdum *nostrorum* etc. dicebatur pro *nostrum*, vid. Ruddimann. Inst. Gramm. ed. Stallb. 2, 47. C. 32. *Tum* a Bekkero in *Tu* mutatum recte retinuisti; cfr. inf. p. IX ad 1, 24. Mox *bellum erat consensum* pro vulg. *b. e. consensu*: ad locos a Te allatos addo Liv. 27, 9: *socios idem consensisse*. C. 33. *Ingenti præda potens*, ut ego post Bekkerum olim edidi, recte scr. pro *potitus*. C. 34. Quum in optt. codd. exstet *amigrant Romam* pro *commigrant* (quod in nullo cod. est), *Tu* illud recte recepisti, quamquam v. *amigro* vix alibi exstat. *Infra bello domique pro belli d.*: in hac re enim codicibus obsequendum puto (cfr. Drakenb. ad h. l.). C. 38. *redit pro rediit*. C. 39. *sedatoque iam* pro *s. eam*: transit enim apud Livium interdum oratio ad alium quam de quo in proxime præcedentibus dictum erat, nullo eius addito indicio; vid., quem locum *Tu* laudas, 1, 50 (*ab Turno-dixisse*); 33, 36, 9 ibique Drakenb. C. 41. *Tum demum palam factum* pro *T. d. p. facto*. C. 43. Codicibus Tuis obsequutus post verba *octoginta inde primæ classis centuriæ* *Tu* recte addidisse videris *primum* (o: primorum) *peditum vocabantur*, ut verba *prim. ped.* per genitivum definitivum quem vocant adiecta sint = quæ octoginta centuriæ erant primi (*die vornehmsten*) *pedites*. Iniuria autem dubitavit Weissenb. l. c. p. 372, num in adiectivo *primus* eiusmodi genitivi contractio fieri potuerit, quum in formulis omnibus-

*) Minus recte enim *Tu* ad 1, 13 hoc ex *nostrorum* contractum existimare mihi videris.

VII

que illius generis antiquitatem redolentibus maxime illa in usu fuerit (quamquam certæ legi consuetudo hac in re adstricta non fuit). Rem conficere mihi videntur quæ de hac re exponit Cicero Orat. 46. C. 45. scripsisti *cuius c. e. cives* (M. Harl. 1.) *Dianæ immolassent* (P. M): credo scripturam vulg. *civis — immolasset* ex emendatione ortam, quia postea ab uno tantum cive victima immolata sit. Paullo post voci *Sabinus* ex optt. codd. recte haud dubie addidisti part. *que*, quæ in transitu ad novam rem haud raro voci novam sententiam incipienti additur. Exempla ex Cicerone dedit Madvigius ad Fin. 3, 22, 73, ex Livio Fabri ad 23, 13; mox C. 55 recte Tu *idque omen*. C. 54 init. *consilia p.* scripsisti pro vulg. *concilia p.*: utrumque ferri posse videtur, aptius tamen quod Tu prætulisti. C. 56. *Tarquinius Sextus qui Romæ relictus fuerat ut ignarus* etc., quemadmodum habent optimi codd. egoque ante annos quindecim edendum curavi, Tu recte scripsisti pro vulg. *Tarquiniî, ut Sextus* etc.; item in C. 58 fin. pro *conclamant* ex optt. codd. mecum edidisti *conclamat* (cfr. v. c. 7, 39 *consul prætorque retinebat*; vid. Drakenb. ad 37, 29). Paullo ante pro *quæ* (plebs) — *traducebatur* ex optt. codd. scripsisti *traducebantur*: plures locos, ubi Livius substantivo *plebs* alterum verbum singulare, alterum plurale addidit, vid. apud Drakenb. ad 2, 5, 2.

II, C. 1. Quum optt. codd. habeant *ferre posset* (sc. *plebs*), hoc vulgato *possent* præferendum. Item C. 2, *regnasse dein* pro *deinde* (cfr. Gronov. ad 3, 3, 6 et quos præterea laudat Hand. Turs. 2, p. 239); C. 3. *adiumentum esset* pro *essent* ex M. Harl. 1. C. 6. *ibi alto — fieri* pro *fore* (quamquam in optt. codd. utrumque iunctum est). C. 10. *quacunque vi possint* pro *possent* ex P. M. C. 11. *ut prædatum milites — traicerent* pro *traiceret* ex tribus optt. codd., item ibid. *inde se obiicere*

pro *deinde*. C. 12. *senatum adit* pro *adiit* ex P. M. C. 14 init. optimos codices sequutus eiecisti verba *bonis vendendis*, quæ in edd. leguntur post verba *inter cetera solemnia manet*, manu emendantis et interpretantis ea adiecta recte iudicans.

Exponam deinde de locis aliquot, in quibus scripturam a Te receptam non tantum ob auctoritatem codicum præferendam sed alias quoque ob causas vulgata veriore existimo.

Lib. 1.

I. 21, fin. *Cum valida* scr. pro vulg. *Tum*; item pro vulg. *tum* — *tum* Tu recte ex optimis codd. *) multis locis scripsisti *cum* — *tum* (v. c. I, 22. 40. 47. 57 al.). Quorum locorum in nonnullis iam ante Tuam editionem constabat optimos codices istam scripturam exhibere, in aliis hoc ignorabatur, videbanturque illi Livii loci inter eos esse qui documento essent, particulas *tum* — *tum* interdum, = *et* — *et*, ita adhiberi, ut per eas res sibi pares simpliciter iungerentur. Iam Tua opera meliora edocti scimus, ne ex Livii quidem locis argumentum peti posse pro sententia illa haud dubie falsa, quum codd. meliores ubique, quantum scio, præferant *cum* — *tum*, nisi ubi *tum* — *tum* sit i. q. *modo* — *modo* ("bald — bald"), qua sola significatione has particulas iungi contendunt viri docti. Vide Drakenb. ad Liv. 6. 23. Stuerenb. ad Cic. Arch. 31. Madvig. ad Cic. Fin. 1, 10.

C. 24. Ante verba *patrem patratum Sp. Fusium fecit* ex cod. M. recte addidisti pron. *is*, quod et facile excidere poterat post præced. *Valerius* nec bene h. l. abesse posse

*) Quamquam in his interdum manifesto errore est *cum* pro *tum*, ut I, 56 *is cum ab Tarquiniis* etc.

videtur. Constat, sententias quæ explicationis causa parenthesisum loco præcedentibus annectantur a Livio interdum per talia pronomina adiungi, interdum sine iis ἀσυνδέτως addi, vid. notas Drakenborchii ad 34, 56 et 40, 57. Hic autem non explicationem continet sententia adiecta, sed ipsa pars narrationis est (verba sqq. *Pater patratus — peragit* parenthesisos loco interposita sunt ad priora explicanda), et longe commodius adicitur *pron.* is ad indicandum, a fetiali, non a rege vel alio ullo, patrem patratum esse factum. Ceterum, ut hoc in transeundo moneam, apparet h. l. patrem patratum non esse, ut vulgo dicitur, principem collegii (omnino non nisi de duobus fetialibus diserte sermo est), sed eum qui carmen foederis perageret verbaque solennia pronunciaret, quum potius prior ille, a quo pater patratus factus est, principis locum teneret.

C. 24. Pro vulg. *tu illo die Juppiter* (in quibus statim offendit mirus verborum ordo, quasi eo tantum die Juppiter esset) *Tu recte, opinor, scripsisti tum tu ille Diespiter* (nisi forte *pron. tu* eiiciendum), quum cod. Mureti haberet *tum tu*, ex reliquis optimi scribant *tum ille Diespiter* (pro quo in M. emendatum est *ille die*). Primum enim initio eiusmodi formulæ *tum* plerumque adhibetur, vid. locos ab interpretibus ad h. l. laudatos. Deinde in formula antiqua antiquum nomen sive antiqua nominis forma *Diespiter* plurimum commendationis habet. Denique non multum offendere debet pronomen *ille* pronomini *tu* adiectum. Quamquam enim ex scriptoribus pedestris orationis eiusdem rei exempla afferre nequeo, apud poetas non raro, ubi homini vel rei cum vi quadam indicandæ inservit, verbis et pronomibus primæ et secundæ personæ iungitur *pron. ille*, v. c. Ovid. *Met.* 1, 757. 12, 608. Virgil. *Æn.* 1, 1: quod autem apud poetas fit, in hoc quoque carmine factum esse probabile est.

C. 26. Scripturam vulgatam *desponsa* retinendam esse nemo facile nunc negabit, quum, Te teste, optimi codd. ita scribant, non *desponsata*, quod olim recipiendum putavi. Paulo post coniecturam Rhenani *ac secundum* vulgato *aut s.* recte prætulisti, quum optimi codd. habeant *ad s.*

C. 40. Ex tribus optt. codd. verissime scripsisti *non modo vicinæ* pro vulg. *n. m. civicæ*. Plane enim supervacaneum foret narrare, advenam, hominem qui sua civitate relicta in alienam pervenisset, non fuisse civicæ originis, quippe quod ne fieri quidem posset: ex Tua scriptura longe maior rei indignitas notatur, si homo non ex civitatibus Romæ propius adiacentibus multisque foederum et cognationum vinculis cum populo Romano iunctis, sed ex urbe extra Italiam sita in urbem Romanam advectus regnum acciperet. Paulo post non minus recte scripsisti *Servius serva natus* pro *servus s. n.* Longe enim aptius ita sibi respondent membra opposita, quum in utroque sit nomen proprium quod dicunt (*Romulus deo prognatus — Servius serva natus*), quam si in priore membro sit nomen, in altero vocabulum condicionem hominis indicans. In fine cap. scripsisti *Dum — averteret* pro vulg. *Quum*. Offendit quidem coniunctivus verbi post part. *dum*; quum autem optt. codd. idem habeant 2, 47 (*dum — tererent*) et omnes codd. 10, 18 init., equidem Tecum faciens hoc ad ea retulerim, quæ in oratione Livii singularia et minus apud alios usitata inveniuntur.

C. 46. Pro vulg. *Tota in alterum versa* ex M. Harl. 1. scripsisti *adversa* ("hingewandt"), recte opinor. Verbum *adverto* sæpe iungitur præpositioni *in* cum accus.: *a. vultum et oculos in aliquam partem*, Cic. Div. in Cæcil. 5; *illa a. se huc, in hanc nostram plateam*, Ter. Eun. 2, 3, 51; similiter Ovid. Met. 5, 649 *Scythicas advertitur oras* = vertitur.

C. 53. Quod Tu ex cod. Mogunt. et vestigiis M. (qui habet *dividenta*) scripsisti, *divendita præda*, pro eo quod in codd. reliquis exstat *dividenda*, propius ad veritatem accedere existimo quam coniecturam Gronovii *divendenda*.

Lib. II.

C. 11 fin. Pro eo quod in omnibus quantum scio edd. ex coniectura legitur *versisque in Valerium Etruscis* Tu restituisti scripturam omnium codd. *in Lucretium*, improbante Weissenb. l. c. p. 377. Equidem tamen, quum non appareat quomodo factum sit ut, si Livius *in Valerium* scripserit, error ille in omnes codd. irrepserit, scripturam codicum retinendam et ipse existimo; si cui autem narratio paullo obscurior et contortior ista ratione fieri videtur, Livium, non librarios, in culpa esse crediderim. Rem ita animo informo: T. Herminius et P. Valerius, quum alteri duo T. Lucretius et Sp. Lartius cum suis uterque copiis ad suam uterque portam (Næviam et Collinam) starent, longius a muro et portis urbis progressi sunt, Herminius quidem usque ad secundum lapidem, Valerius aliquanto minus, ita ut non nimis longe a T. Lucretio ad portam Næviam stante abesset. Iam Etruscis prætereuntibus primi (∅: prius quam Herminius et Lartius) apparuerunt hi ∅: Lucretius et Valerius cum copiis suis. Conspectis duabus illis hostium manibus sibi obstantibus in alterutram, ut reditus patefieret, impetus Etruscis erat faciendus; quum igitur in Lucretium se convertissent (∅: ire coepissent, nondum pugna commissa), et Herminius tumultu audito concurrat tergaque eorum cædit, et clamorem reddunt quum milites Lucretii, qui ad portam Næviam stantes primi ab Etruscis petebantur, tum copiæ Sp. Lartii, quo significarent se mox auxilio affuturos esse. Hæc explicandi ratio mihi aliquanto facilior videtur quam ea quam Tu proposuisti.

Postquam hæc de locis jam allatis disputavimus, in quibus scripturam veram Tu aut primus recepisti aut post alios nova optimorum codicum auctoritate firmasti, transibimus ad alios locos brevius tractandos, in quibus dubitandum puto, num scriptura a Te recepta vera sit, vel quia optimi codices in iis inter se discrepant vel alias ob causas. — Prioris generis sunt loci hi, in quibus Tu scripturam alterius ex duobus optimis codd. sequutus a vulgata discessisti, quum alter ex illis codd. pro hac stet: I. C. 21. *antea* pro *ante* ex M.; *violare* pro *violari* ex P. (vid. Weissenborn. in cens. l. c. p. 364); C. 22. *tunc* ex M. pro *tum*, item 1, 35 al., mox *fecit* ex M. pro *facit*. C. 23. *duces prodeunt* pro *procedunt* (quia tres deteriores codd. ita habeant et cod. M. utrumque iungens scribat *prodeunt procedunt*). C. 30. *ibique deinde habitavit* scripsisti ex M. et cod. Rhenani; non apparet autem, quomodo factum sit, ut vox illa in reliquis codd. exciderit. C. 34. *abit* pro *abiit*, ut videtur ex solo M., item C. 37 *hostes* pro *hostem*, et *gestæ res erant* pro *gesta res erat*. C. 39. *materiam* pro *materiem*. C. 46. retinuisti scripturam vulg. *ut elanguescendum aliena ignavia esset*. Quum vero in fere omnibus codd., inter quos P. et Harl. 1., scriptum sit *esse*, in plerisque non *ut* sed *aut*, *aud*, *haud*, fortasse post *iungi* fortius interpungendum et reliqua ita scribenda: *Haud e. a. i. esse: si sibi* etc. C. 48. Verbis *necessitate iam ipsa cogente* post *iam* addidisti ex optt. codd. *etiam*: fieri tamen facile potest, ut illa vox ex præcedentibus litteris prave repetitis orta sit. Paulo post vulgatum *ipse prope exsanguis semianimi regio comitatu quem domum se reciperet pervenissetque ad summum Cyprium vicum* etc. recte vidisti ferri non posse (ut taceam codd. aliquantum inter se discrepare), et quod brevi ante dicitur comitatum illum difflugisse et quod ex repetitione eorundem verborum

infra sequentium manifesto ortum est. Dubito tamen, utrum Tuam coniecturam optimam utique (*ipse p. e. quum sine regio comitatu domum se reciperet, ab his etc.*) omnino probem, an post *sine* adiect. *omni* addendum putem (ut intelligatur, unde voc. *semianimis* in omnes fere codd. irrepperit); nisi cum Bekkero etiam verba *sine* — *reciperet* eiicienda putamus. — Posterioris generis loci sunt hi: I, C. 26 ex optimis codd. omisisti verbum *i* ante *lictor*: quum autem statim infra in duobus locis ad hunc ipsum formatis illud verbum addatur, h. l. ob similitudinem litterarum illud excidisse putaverim. C. 30 ex optt. codd. scripsisti *in album elata* pro vulg. *relata*: obstat usus loquendi, quum in hac re *referre* sit verbum solenne, sed firmatur, ut observavit Weiss. l. c. p. 361, Tua scriptura loco Ciceronis de Or. 2, 12, ubi codd. habent *efferebat*, edd. autem *referebat*. C. 32. pro *longe antiquissimum* etc. scr. ex optt. codd. *longeque a*: dubito, num ferri possit ibi part. *que*, quum præcedant duo orationis membra per duplex *et* iuncta. C. 34. *suspensis demissa leviter alis* ex optt. codd. scripsisti pro *leniter*: quamquam vero adiectivum *levis* sæpe adhibetur ad velocitatem agilitatemque indicandam, id tamen in adverbio *leviter* factum non esse videtur, et nescio num h. l., inprimis quum avis dicatur *suspensis alis demissa* esse, recte fieri potuerit. C. 41. Verbis *at tu mea sequere* Tu ex P. M. addidisti post *mea* voc. *consilia*. Quum vero proxime antecedit idem nomen, et eiusmodi repetitio nec utilis nec usitata sit, dubito num codicibus obsequendum sit. C. 45. Pro vulg. *Quum consensum* — *laudaret* scripsisti ex M. *eum consensum* — *laudare* (etiam in P. Harl. 1. est *laudare*). Existit tamen ita ingratissimum asyndeton in sententia proxime sequente *sæpe iterando* etc. C. 54 pro vulg. *belli auctor esse, in eo* etc. scripsisti *b. a. esse et in eo*, quia

M. P. habeant *esset*. Verum æque facile fieri potest, ut littera illa frequenti admodum lapsu h. l. addita sit. Quod Tu ibid. in loco haud dubie corrupto scripsisti: *quandoquidem ut omnia unus præ Gabinis posset* pro vulg. *unus Gabiis*, verum fere putarem, si alibi *omnia posse* (quemadmodum *plus, multum posse*) dictum invenirem: me quidem non offendit vv. *præ G.* post *omnia* (cfr. Weissenb. l. c. p. 364). Fortasse *p.* illud, quod in codd. est, ex mero errore ortum et vulgata retinenda (vid. Weissenb.). Paulo post pro *sequente nuncio* scr. ex P. M. m. 1. *sequenti n.*, vix recte: a constanti, ut videtur, linguæ Latinæ usu, quo in ablativis absolutis qui dicuntur semper adiectiva et participia in *e* exeunt, discedere non licet quamvis in uno aliquo loco vel optimi codd. suadeant. C. 57 ex cod. Rhen. et M. scr. *fabrorum ministerio* pro *ministeriis*: hoc tamen recto dicendi usui multo melius convenit. — II, 2. Pro vulg. *minimis quoque rebus* ex marg. P. M. scripsisti *minimisque* (= “nach allen Seiten hin und in den unbedeutendsten Dingen”). Verum satis languidus ita redditur sensus, si voci *undique* simpliciter additur quod non maius sed minus aliquod significet; si vero *que* h. l. eadem ratione dictum putes qua 2, 13, ubi *deditam inviolatamque* scripsisti, ut sit = et quidem, *und zwar*, pro part. non copulandi sed augendi, equidem *que* nusquam ita usurpatum esse contendam. Quare h. l. ut alibi (vid. Drakenb. ad 5, 27, 1) *que* et *quoque* commutata crediderim, 2, 13 autem *que* delendum. Ibid. pro *hic primo — sermo est datus* ex P. M. scripsisti *hinc*. Sed ista ratione alius quidam sermo indicari videtur, non ille cuius summa in præcedentibus exposita erat; qui ut innuatur, pron. *hic* non abesse posse videtur. C. 6. Verbis *ubi audire iussi* ex coniect. adiecisti verb. *sunt*, quia in optt. codd. scribatur *iussis*: potest tamen hoc mero errore factum esse.

C. 12 extr. Pro vulg. *ut cuique ceciderit primo*, quemadmodum habent deteriores quidam codd., scripsisti ex optt. codd. *utcumque ceciderit primi* ("sc. sors, = *welch ein Schicksal auch immer der Erste gehabt haben möge*"). Satis speciose quidem: dubito tamen, num *sors* ista ratione *cadere* dici possit. C. 13 extr. Quum in codd. optt. scriptum sit *novo in genere*, satis probabiliter pro vulg. *novo genere* Tu mihi (aliter iudicante Weissenb. l. c. p. 387) videris coniecisse *novo inde genere*; illud *inde* tamen, = *deinde v. demceps*, ad totam sententiam relatum interpretari malim.

Transeundum iam est ad locos, in quibus scripturam a Te receptam improbandam censeo, vel quod vulgata scriptura legibus linguæ et usui dicendi accommodatior omninoque verior videtur, vel quod ne ista quidem verum inventum puto. Sunt autem fere hi:

Lib. I.

C. 21. Ex P. M. scripsisti *mam* — *adinvoluta* pro vulg. *involuta*, quemadmodum 1. 30 *circuminspicere* pro *circumspicere*. Utrumque autem Weissenb. l. c. p. 373 iure improbat, hoc ne aptum sensum quidem continere recte iudicans, quum rem quam quærimus adhuc, nondum invenimus, inspicere non possimus; neutrum autem illorum verborum alibi usquam exstat. Omnino verba cum duplici præpositione composita et rarissima sunt, exceptis iis quæ cum præp. *super* composita sunt, apud scriptores meliores, *)

*) Addam indicem illorum verborum, adiectis nominibus scriptorum apud quos reperiuntur: *accongero* (Plaut); *adaggero* (Cat., Plin.); *adalligo* (Plin.); *adambulo* (Plaut., Appul.); *adexpeto* (Sen.); *adimpleo* (Jul. Firm., Dig.; in codd. quibusdam Livii 38, 7); *adindo* (Cat.); *adingero* (Sisenn. apud Serv.); *adinquiro* (Iul. Valer.); *adinsurgo* in melioribus codd. Liv. 22, 4

nec fere nisi ita usurpantur, ut utriusque præpositionis significatio maneat (in paucis quibusdam, quum verbum simplex in usu vulgari non esset et pro eo adhiberetur verbum cum præpositione compositum, eadem significatione, huic tanquam verbo simplici addita est nova præpositio; idem hoc in aliis factum, in quibus præpositio prior cum verbo in unam novam significationem coaluit*). H. l. scripturam a Te receptam ex errore librariorum ortam puto, quum nec aliud exemplum verbi cum *ad* et alia præpositione compositi apud Livium exstet, nec notio insuper aliquid addendi, quam præp. *ad* habere debebat*), h. l. apta sit.

C. 22. *Ab Albanis socordius res actæ* scripsisti, quia M. habeat *acte*. In hac re autem unius codicis non dicam auctoritati sed vestigio nimium tribuisse mihi videris.

exstare dicitur, ab editoribus recte non receptum; *circuminiicio* (Liv.), *circuminvolvo* (Vitr.); *Condeliquesco* (Cat.); *Inevectus* (Virg. Cul.); *perinungo* (Varr.); *præcontracto* (Ovid.), *prædelasso* (Ovid.); *prodeambulo* (Ter.); *subdealbo* (Varr.) (*subinflatus*, Arnob.), *subinfluo* (Sen.), *subiniicio* (Sen.), *subinvideo* (Cic.). Accedit non exiguus numerus verborum cum *super* compositorum, quorum pleraque apud recentiores demum scriptores exstant, omnia autem utriusque præpositionis notionem retinent.

*) Prioris generis est *derelinquo*, ad alterum pertinent hæc: *abscondo*; *consurgo*; *deperdo*, *deperco*, *depromo*, *desurgo*, *disperdo*, *dispereo*, *expromitto* (Varr., Dig.), *expromo*; *percognosco* (Plaut., Plin.), *præcognosco* (Planc. apud Cic., Suet.), *præconsumo* (Ovid.), *præcorrumpo* (Ovid.), *præsuspecto* (Valer.), *repercutio*, *repromitto*, *subassentior* (Quint.), *subdeficio* (Curt.), *superabundo* (Macrob.); quibus hic nulla nomina auctorum, apud quos reperiantur, ascripsimus, eorum exempla exstant apud meliores quoque scriptores.

**) Illam enim in reliquis verbis cum duplici præpositione compositis habet, nunquam vim simpliciter augendi, ut in verbis *adamare*, *addubitare* simil.

Similiter a Te factum mihi videtur locishis: C. 30. *Etruriaque erat v. pro Etruria*: C. 39. *despondet pro despondit*, quum illud tantum in P. exstet et quidem manu secunda adiectum (manu prima *dispondet*), hoc in reliquis codd. C. 43 *datur ex solo M. scr. pro datum*, ex P. m. 1 *servarant pro servaverant*. C. 45. ex solo P. recepisti novum verbum *eccelebrata pro vulg. celebrata*: sed obstant reliqui omnes codd., et hæc scriptura ex repetitione literæ *e* in *victimae* ante *celebrata* facillime oriri potuit. C. 47. *cui innupta diceretur* scr. ex M. et cod. Rhen. pro *nupta*: sed ista scriptura ex duplicatione literarum manifesto orta videtur, et *innupta* nimis nove diceretur pro *nupta*. C. 47. *fratris similior quam patris* scripsisti pro *fratri-patri*, quia M. m. 1. habeat *patris*. C. 50. ex cod. Rhen. et vestigiis M. inter verba *superbo inditum* addidisti pron. *ei*. C. 51 al., *cædis* ex solo P. pro *cædes*. C. 52 extr. ex eodem P. inter vv. *ex binis* posuisti pron. *is* (iis), quod merito reiici vult Weiss. l. c. p. 361. C. 54. ex M. scr. inter *Romam Gabinosque* pro *Gabios*: turbatur autem ista ratione parallelismus membrorum. — II. C. 1. *electis* ex P. pro *lectis*. C. 3. *sponte* ex M. pro *sua sponte* (ut fere semper loquuntur meliores scriptores). C. 11 *deinde* ex P. m. 1. pro *dein*. C. 13. *virginitate* ex M. pro *virginitati*, quod multo aptius habent reliqui codd.

C. 26. Quod Tu ex. M. et Leid. 1. scripsisti *patrio iure in filiam animadversurum fuisse* pro *in filium*, equidem non magis quam Weissenb. l. c. p. 371 ferendum puto, iisdem quibus ille rationibus inductus. Ibid. priore loco scripsisti *infelici arbori*, altero *arbore infelici*: mihi, quum in utroque loco afferantur et repetantur verba carminis, in utroque eadem substantivi forma retinenda videtur.

C. 28. Ex solo M. scripsisti: *Ut ex uno quondam in duos populos divisa Albana res est, ita nunc in unum*

redeant (pro *redcat*) sc. duo illi populi. Sed istuc non nisi tum probari posse mihi videtur, si antecederet v. c. *ut duo populi ex una Albana re quondam exstiterunt, ita*: nunc reliqui codd. aptius idem subiectum quod vocant in utraque sententia servant.

C. 30. Scripsisti *hæc caussæ b. f.*, quia M. habeat *hæc cause* quemadmodum C. 43 *et hæc* (ex P. M.). Quod audacius a Te factum puto. Forma ista nominativi pluralis feminini generis apud Plautum (Aul. 3, 5, 58) et Terentium (Eun. 3, 5, 34. Hec. 5, 2, 24 al.) exstat, item ea unde *hæc* formata est, *hæce*, non minus quam *hice*, *horunce* etc. Verum quum formæ illæ pronominis per *ce* auctæ, si eas excipias quæ in *s* literam exeunt, easque in quibus deinde part. interrogativa *ne* (*hicine* etc.) addita est, non nisi apud antiquiores scriptores inveniantur nec aut ab æqualibus Ciceronis aut a posterioribus adhibitæ fuisse videantur, ne apud Livium quidem admittendas puto, nisi ubi in carminibus foederum aliisque eiusmodi consulto vestustiores sermonem reddit (quemadmodum 9, 10. Fetialis dicit *quandoque hice homines* etc.). Neque Tu, V. D., hac in re magis Tibi constitisti quam codices Tui: iidem enim 2, 41 habent *hæ gentes*, idque retinuisti: saltem vero ubique a Livio eandem formam usurpatam crediderim. Plura vid. apud Weissenb. l. c. p. 384.

C. 32. Ex M. scripsisti *aut neglectis religionibus aut prave incultis* pro *cultis*, quod habent reliqui codd. *Incultis* autem ferri nequit; sive enim pro adiectivo (= non cultis) accipias, nec adiectivum illud h. l. adhiberi potuit, quum præcedat participium *neglectis*, nec *incultus* de religionibus aut similibus usquam dicitur, et, si dici posset, h. l. idem plane significaret quod *neglectis*; sive pro participio verbi *incolo* accipias, hoc verbum aliam sign. non habet quam *in loco aliquo habitandi*, nusquam, ut verbum

simplex, sign. *facitandi, exercendi* simill. Paulo post scripsisti *confestim rex ex his ferme verbis Patres consulebat*. Præpositionem illam, quamquam habent optt. codd., utique eiciendam puto, quum et sensus ea turbari videatur et ex repetitione facillime oriri posset. In utroque hoc loco mecum facit Weissenb. l. c.

C. 33. Ex M. scr. *ponte in Tiberim facto pro Tiberi*. Primum autem in hac re non nimium tribuendum uni illi codici, qui infra, 1, 37, item habet *in Tiberim cognita*, quod ferri nullo modo potest. Deinde nusquam alibi dicitur *pontem facere in flumen*, semper *in flumine*: quod enim Freund in lex. v. *pons* ita dictum laudat Cæs. B. G. 1, 13, Planc. ap. Cic. Fam. 10, 15, 3, Nep. Milt. 3, errore Viri doctissimi factum est, quum ibi quoque exstet *in flumine*; et ad quem Tu provocasti locum, Liv. 40, 51 (*portum et pilas pontis in Tiberim locavit*), is non satis probat, quum ibi non exstet verbum *facere*, potiusque de re destinata animoque concepta quam de perfecta dicatur, ut sensus sit "*die Pfeiler einer Brücke für den Tiberfluss*" (quum enim, ut dicit Drakenb., pons ex pilis et fornicibus constaret, pons adiectis postea fornicibus demum exstitit).

C. 37. extr. Pro vulg. *iere obviam* ex M. Harl. 1. scripsisti *ire o*. Non recte factum puto: non facile enim adducor ut credam, infinitivum quem vocant historicum in simplici rei factæ narratione adhibitum fuisse, non tantum ubi res sæpius repetita narratur aut status rerum condicioque aliqua eo describitur, quod series rerum deinceps gestarum oculis legentium proponitur. Quum in plerisque, si non in omnibus, locis codd., etiam optimi, varient, hanc legem in constituenda singulorum locorum scriptura sequendam puto: itaque et h. l. et 2, 30 (*inire, consistere*), 3, 60 (*abire*), sæpius, infinitivum illum non admittendum fuisse censeo; 3, 60 *accipere* probarem, si maiore codicum auctoritate

firmaretur; contra 2, 28 *convolare* recte receptum est. Locos monstravit Weissenb., V. D., l. c. p. 364, a cuius iudicio hac in re aliquantum discedo.

C. 28. In verbis *cloacis e fastigio in Tiberim ductis* scripsisti *e fastigio* etc., ommissa praepositione, quia in P. M. scriptum sit *ecloacis fastigio*. Verum praepositio recte abesse posse non videtur, nec h. l. nudus ille ablativus ferendus; et in ipsis illis codd. praepositionem primum ommissam (vid. notam Tuam ad 8, 34), deinde errore in locum alienum translata, non manu recentiore adiectam putem.

C. 41. Pro vulg. *per fenestras in novam viam versas* ex P. M. scripsisti *versus*, laudato Kritz. ad Sall. Cat. 56. Verum non dubium est, quia recte dicatur *in—versus* (ut Sall. l. c., Cæs. B. G. 7, 8), sed tantummodo post verba motum significantia. Inde autem non sequitur, etiam *in locum aliquem versus* (praepositio, non participium h. l. est) *aliquos alloqui* dici posse, quod equidem non credo.

C. 43. In verbis *nec mirari oportet hunc ordinem qui nunc est post expletas* etc., ut vulgo legitur, verbum *est* in alium locum, post *seniorumque*, transtulisti, quia in M. illud desit, in hoc autem ut in P. aliisque codd. post *seniorumque* legatur *se* vel simile aliquid. Equidem cum Weissenb. vulgatam praefero. Paulo post scripsisti: *quadrifarum enim urbe divisa regionibusque collibus qui habitabantur, partes* etc., addita explicatione hac: “urbs est divisa h. e. regiones vel partes urbis determinate quatuor illis collibus qui habitabantur”. Sed, ut cetera taceam, non puto auctorem ita per simplicem part. copulativam iunxisse nomen totius cum nomine patrium, quasi quis Germanice diceret “*die Stadt und die Bezirke derselben wurden abgegrenzt*” etc. Equidem puto Livium scripsisse: *q. e. u. d. regionibus collibusque qui habitabantur, partes* etc. (*die Stadt*

zerfel in vier Theile nach den Bezirken und den damals bewohnten Hügeln); cfr. Weissenb. l. c. p. 377.

C. 44. In iis, quæ Livius de origine et vi verbi *Pomoerium* disputat, ex coniectura Tua ser. est autem magis circa moerum locus pro vulg. c. murum l., laudatis duobus locis (Virg. *Æn.* 10, 24. Luer. 4, 221) ubi forma illa antiqua nominis exstat. Attamen ne sic quidem veram scripturam restitutam puto: cum Rheno enim scribendum censeo *circamoerium* (ita habet M., sed duabus vocibus scriptum; in P. est *circa moerim*). Sensus Livii manifesto hic est: "*Pomoerium* nunc dicitur locus ille, quod, ubi de vi vocis quaeritur, vulgo interpretantur *postmoerium*; proprie autem locus ille non *postmoerium* sed *circamoerium* appellandus erat, quum regionem significaret et extra et intra murum sitam". Itaque in hoc verbo eadem compositionis forma servanda quæ in *postmoerium* erat. Paulo ante ex optt. codd. pro *is censendo finis factus est* ser. in c. f. f. e. Probem, si alibi usquam dictum sit *finem facere in agendo, in re pro agendi, rei*; quum autem vix ita dictum sit, nec apte dici posse videatur, vulgatam retinendam puto.

C. 45 extr. Coniecturæ Tuæ *extemplo* pro *ex templo* scribentis vulgatam cum Weissenb. præfero, quia discessus e templo hac in re gravissimi erat momenti adeoque commemoratio eius loco aptissima.

C. 46 extr. Cum plerisque edd. recentioribus pro *Aruns Tarquinius* contra codd. scripsisti *Lucius T.*, ut ii domos vacuas fecisse dicantur qui eadem commiserunt: credo hoc ob Dionysium maxime factum esse, qui 4, 28 tradit maiorem Tulliam maiori Tarquinio nupsisse. Equidem hac in re Livium aliam famam sequutum esse crediderim, qua maior Tullia minori Tarquinio nupta esset,

codicumque scripturam servandam, ut ii domos vacuas fecisse dicantur, qui morte sua superstilibus novi matrimonii ineundi potestatem fecerunt. Quod autem mutatur subiectum quod dicunt, quum *iunguntur* de fratre et sorore superstilibus dictum sit, nihil difficultatis habet: plures locos, ubi idem factum est, vid. apud Drakenb. ad h. l. et 1, 50.

C. 53. Ex optt. codd. scripsisti *fundamentis faciendis pro iaciendis*. Quum autem semper dicatur *f. iacere, ponere, locare* simill., non *facere* (credo quia fundamenta non fiunt, efficiuntur, creantur sed, quum iam exstent, loco aliquo ponuntur), istam scripturam reiiciendam puto.

C. 56 extr. Retinuisti vulgatum *quum Romam redissent*: mihi *q. R. redisset* scribendum videtur, quoniam ita habent M. et P. m. 1. eaque scriptura bonum sensum fundat.

C. 58. Quod Tu, Vir amicissime ex M. scripsisti *Sp. Lucretius cum P. Valerio V. f., Collatinus L. Iunio B.* pro *cum L. I. B.*, equidem non cum Weissenh. l. c. p. 365 durissimum dixerim, sed linguæ legibus repugnare putaverim. Quod enim dixisti, Livium interdum in altero membro præpositionem omittere, fieri hoc potest ubi idem subiectum quod dicunt idemque verbum ad utrumque pertinet, una igitur enunciatio est, ut in exemplo a Te allato 30, 24, non autem ubi, quemadmodum h. l., membra inter se opponuntur duæque enunciationes existunt. Cfr. Drakenb. ad 6, 28, 3.

C. 59. Ex P. et M. (m. I. in utroque) scripsisti *miraculo re* pro *rei*, quemadmodum Prooem. *republicæ*. Equidem vulgatam formam retinendam censeo, quam ipse mox in verbis *miraculo rei novæ* servasti: vix enim crediderim, a Livio ipso antiquas illas verborum formas adhibitæ fuisse, et saltem promiscue cum recentioribus non ad-

hibuit. Cfr. quæ dixi part. 1. ad Prooem. v. *republicæ*, et ad 1, 16*).

C. 60. Pro vulg. *invecta corpori patris nefando vehiculo filia* scripsisti *i. corpore* (P. M. Harl. cod. Rhen.) *p. nefandoque* (P.) v. f. Si illud *corpore* dativum esse voluisti, antique pro *corpori* dictum (vid. qui laudantur apud Ruddim. ed. Stallb. 1, p. 76), eiusmodi formæ obsoletæ apud Livium admittendæ non sunt (cfr. ad 1, 30). Si ablativum esse voluisti, quod Tu part. *que* ex solo P. addita indicasse videris, mihi pæne absurda reddi videntur verba scriptoris. Ablativus enim verbo *invehi* iunctus vehiculum, rem qua quis vehitur, portatur, significat (*invehi curru, equo* simil.): sed profecto hoc tribui non potest corpori patris interfecti, nec corpus illud eodem modo quo mox seq. *vehiculum* verbo *invehi* iungi.

Lib. II.

C. 1. Ex M. h. l. bis scripsisti *diminutum* pro *de-minutum*, quemadmodum 1, 46 *diminuit* ex P. Harl. 1. pro *minuit*, 8, 34 *diminuturum*; contra 4, 24 ex iisdem codd. P. M. retinuisti *deminutum*, 21, 17 *deminutus* ex codd. C. M. Apparet in omnibus fere locis saltem alterutrum optimorum codicum habere *deminuere*, nec in codd. Livii satis inesse causæ, cur aliter de hac re iudicemus quam iudicant, quod sciam, viri docti post Oudend. ad Suet. Cæs. 5, verbum *diminuo* non nisi significatione *contundendi, confringendi* etc. admittendum esse.

C. 2 init. *Nec ubiubi regum d. e.* Ita Tu scripsisti ex cod. Rhen. m. 1., M. m. 1.: P. habet *nec ubi ibi*; M.

*) Utar hac occasione ad corrigenda quæ ad 1, 7 dixi de part. *ibi tum* non apte iunctis: exemplum eius rei reperitur etiam apud Cic. Cæcin. 10, 27.

m. 2 cum Harl. 1. Leid 1. aliisque codd. scribit *necubi*, quod unice verum est. Gronovius coniecit *ne ubiubi*, quod a plerisque recentioribus edd. receptum est. Sed primum voc. illud *ubiubi* nusquam exstat ea quam h. l. habere debebat significatione = *ubique, ubivis*, semper autem relativam sign. retinet adiecto verbo (*u. est, sunt* simill.). Deinde *nec* in Tua scriptura ferri non potest: usurpatur interdum illa part. = *neve, et ne*, sed, ut ipsum *neve*, ibi tantum, ubi præcedit alia enunciatio aut consilium et propositum indicans, partt. *ut, ne* simill. iuncta, aut imperium, admouitinem continens, id quod in loco, ad quem Tu provocas, 1, 2, factum est (ibi enim Tu ex P. M. recte scripsisti *nec sub eodem iure pro ne*; præcedit *ut animos-conciliaret*): necessario h. l. scribendum erat *ne*. Tum mirum profecto videtur, si statim initio libertatis reges ubique desiderari possent: profecto nimis mature tedium libertatis venerat, si in omnibus, ne dicam in plurimis rebus desiderium regum esset; desideramus enim ea quibus ægre caremus, quæ inviti deesse patimur. Sed si tantum desiderium regum fuisset, opinor, nihil gravati eos recepissent Romani. Neque apparet, quomodo in omnibus rebus desiderari possent, quum munera eorum graviora obirent consules maxime. Intellexerunt hoc Sigonius et Dukerus, vid. ap. Drakenb. Quod hic iis obiicit, consules partes regum gessisse in re civili et militari, regem sacrificulum autem creatum esse ne sacra per reges factitata (hoc scilicet erat tertium eorum munus) negligenterentur, contrarium probat eius quod effici inde vult Drakenb.; eam enim ipsam obcausam cavendum erat, non ne reges in omnibus desiderarentur, quippe quod timeri non posset, sed ne ulla in re desiderium eorum esset, et quidem nominatim ne in rebus sacris desiderarentur, quemadmodum ne in rebus civilibus

et militaribus quidem. Opinor, hinc patere, scribendum esse *necubi r. d. e.* = ne ulla in re. Exempla particulæ *necubi* eadem ratione usurpatæ exstant apud Livium (22, 2. 25, 33. 38, 49), Cæsarem (B. G. 7, 35), alios.

C. 4. Ex P. scripsisti *præter ea aliquot et nobiles a.*, quod recte reiecit Weissenb. l. c. p. 367. Equidem illud *et*, quod in multis codd. (M. Harl. 1) abest, in reliquis diverso loco scribitur, eiciendum puto, quum, ubicumque ponas, sensum turbare videatur: nam certe adolescentes, de quibus ante sermo fuit, et ipsi nobiles erant. Si abest, sensus est: *præter eos quos iam commemoravimus alii n. ad.* etc.

C. 5. Quod Tu initio cap. pro *illi victi ira* ex optt. codd. recepisti *ibi v. i.*, ei ipse non sine causa diffidere mihi videris, nec dubitationem tollunt duo loci a Te allati, ubi *ibi* similiter adhibetur, 2, 2 et 3, 79: illic enim *ibi* refertur ad nomina non homines simpliciter sed locum quoque, in quem convenerunt, indicantia (*contio-senatus*), et ad talia longe aptius refertur *ibi*. H. l. autem referendum erat ad homines ipsos, qui præterea pro subiecto quod dicunt enunciationis sunt. Mihi aut vulgatum *illi* retinendum videtur aut, ut coniecis, *hi* scribendum.

C. 9.*) Quod Tu in loco difficili *salis—privatis* ex coniectura Divæi recepisti *omni sumpto*, mihi durissimæ

*) Quæ initio huius capituli legitur oratio Tarquiniorum tantam habet cum oratione Tarquinii regis c. 6 exposita similitudinem, ut mirum videri debeat, quemadmodum nunc utroque loco scribitur, pron. *se* diverso modo adhibitum esse (h. l. accusativo casu positum ad Tarquinos referendum, illo ablativo ad Etruscus). Mihi quidem, quoties utrumque loco considero, aut *ortum* aut, quod magis credam, h. l. *ex Etruscis* manu interpolatrice adiectum esse videtur.

explicationis esse videtur. Fortasse post *omni sumptu*, quod habent codd., excidit participium *translato, suscepto* vel simile aliquod. Paulo infra ex optt. codd. scripsisti *educent* pro *educarent*. Præsens autem hic ferri nequit, quum hæc sententia eidem tribuenda sit, cuius ex animo præcedentia *ut divites conferrent-essent* dicta sunt, igitur eadem temporis ratio servanda quæ in verbis præcedentibus, nec sententiæ communi hic locus sit.

II.

Gfterretninger

om

Kolding lærde Skole

i

Skoleaaret 1845—1846.

Af de 43 Disciple, som ved Udgangen af sidste Skoleaar besøgte Skolen, afgik tvende, J. M. E. L. Gad og P. Kragh, efter bestaaet Afgangsexamen (see nedenfor) til Universitetet; foruden disse udgik tre Disciple, A. E. L. Eising, M. E. S. Müller og W. Lysse ved Begyndelsen af det indeværende Skoleaar, i Løbet af samme tvende andre, J. Madsen og W. L. Bjerring. Derimod optoges i Alt 13 nye Disciple, nemlig: 1) C. Kiegels, 2) L. Kragballe, 3) J. Zoppe, 4) S. Møhl, 5) G. Jürgensen, 6) C. Ehnhuus, 7) V. Eilschow, 8) M. Friderichsen, 9) A. Kralund, 10) P. Kralund, 11) J. Ingversen, 12) A. Mazanti, og ved Begyndelsen af andet Halvaar 13) P. Bang. Skolen har derefter for Dieblirket et Antal af 49 Disciple, fordeelte saaledes paa Klasserne:

VI Klasse.

1) Peder Knudsen Blichert (afdøde Consistorialassessor Blichert i Kolding). 2) Andreas Jørgensen (afdøde Lieutenant, Soldatjent Jørgensen i Halsberg). 3) Magnus Christian Poulsen (afdøde Regimentsdyrlæge Poulsen i Kolding). 4) Ludvig Bager Kragballe (Procurator Kragballe i Belle). 5) Frederik Vincens Gad (Pastor Gad i Hørslev).

V Klasse.

1) Hans Thiellestrup Schmidt (Gaardeier Schmidt i Gram). 2) Christian Kiegels (Overkrigskommisair Kiegels paa Uls.

IV Klasse.

1) Jacob Sophus Sprechler (Sekretær Sprechler paa Virkelyst). 2) Frederik Rudolph Deodat Kragerop (Pastor Kragerop i Kolding). 3) Christian Pram Gad (Broder til Nr. 5 i VI Klasse). 4) Otto Christian Diderik Walther (afdøde Pastor Walther i Sonder-Vjert). 5) Christian Sophus Kjær Fredsted (Proprietær Fredsted i Højselballe. 6) Johan Andreas Bryndum (Adjunct Bryndum i Kolding).

III Klasse.

1) Ludvig Rosendahl Sabro (Consistorialassessor Sabro i Kolding). 2) Frits Phister Ingerslev (Skolens Rector). 3) Søren Gysbert Kjær (Kammerraad Kjær paa Straarup). 4) Frederik Jacob Wildt Schmidth (Pastor Schmidth i Nagels). 5) Gunner Bryndum (Broder til Nr. 6 i IV Klasse).

II Klasse.

1) Stephan Møhl (Kjobmand Møhl i Beile). 2) Emil Adolph Kjær (Broder til Nr. 3 i III og Nr. 13 i I Klasse). 3) Michael Laufen Jørgensen (Klubvært, Borgerrepræsentant Jørgensen i Kolding). 4) Lave Ernst Petersen Müller (Kjobmand Müller i Kolding). 5) Daniel August Grønlund (forhenværende Rector Grønlund i Kolding). 6) Hans Christian Mathias Krarup Eiler (afdøde Provst Eiler i Leirskov). 7) Jacob Christian Johan Heinrich Gundelach Møller Bruun (Lieutenant, Postfører Bruun i Kolding). 8) Volfgang Julius Hoppe (Kammerherre, Stifamtmand Hoppe i Beile). 9) Andreas Michael Wisling Albinus (Cancellieraad Albinus paa Bellevue ved Kolding). 10) Victor Frederik Carl Christian Ludvig Schwensen (Procurator Schwensen i Kolding). 11) Conrad Ludvig Philip Evers (afdøde Bataillonschirurg Evers i Beile). 12) Jørgen

Jørgensen (Broder til Nr. 3). 13) Georg Fog Thune (Brevst Thune i Gaucerslund). 14) Gerhard Theodor Benedict Jørgensen (Pastor Jørgensen i Darum).

I Klasse.

1) Andreas Geert Geelmuyden Borch (Stadshauptmand, Kjobmand Borch i Kolding). 2) Johannes Peter Bang (forhenværende Adjunct Bang i Kolding). 3) Andreas Kralund (afdøde Procurator Kralund i Kolding). 4) Hans Christian Louis Schmidth (Broder til Nr. 4 i III Klasse). 5) Johannes Henrik Brandt (Bager Brandt i Kolding). 6) Adolph Buonaventura Mazanti (afdøde Proprietar Mazanti til Stougaard). 7) Erhardt Andreas Borch (Broder til Nr. 1). 8) Peter Brødsgaard Kralund (Broder til Nr. 3). 9) Johannes Peter Ingversen (Proprietar Ingversen til Aggersbøll). 10) Lave Ernst Petersen (Kjobmand S. Petersen i Kolding). 11) Christian Lund Ehnhuus (Afsesfor, Toldcasferer Ehnhuus i Kolding). 12) Olrik Jørgen Toft (Skrædermester, Borgereapitain Toft i Kolding). 13) Vilhelm Julius Kjær (Broder til Nr. 3 i III og Nr. 2 i II). 14) Johannes Hanssen Lyse (Proprietar Lyse paa Branderuphougaard). 15) Holger Michael Hagaard Bryndum (Broder til Nr. 6 i IV og Nr. 5 i III Klasse). 16) Moriz Fridrichsen (Kjobmand Fridrichsen i Kolding). 17) Vilhelm Theodor Carl Eilschow (Apotheker Eilschow i Kolding).

Af disse 49 Disciple ere 26 saadanne, hvis Forældre have Bopæl i Kolding: de Dvrige ere udenbys.

Til Afgangsexamen, som efter den nye her iværksatte Organisation af de lærde Skoler vil blive afholdt ved Skolen selv i næstkommende September Maaned, ligesom i afvigte

Aar, agte at indstille sig *), for derefter at afgaae til Universitetet, de 4 overste Disciple i VI Klasse. Til Optagelse fra næste Skoleaars Begyndelse ere hidtil anmeldte 14 nye Disciple.

Da ved Begyndelsen af indevarende Skoleaar en 3te Klasse, hvilken i forrige Skoleaar manglede, blev oprettet, maatte en ny Lærer ansættes; i denne Anledning blev under 30te August f. A. Cand. theol. N. N. G. Müller constitueret som Lærer. Under 29de September f. A. blev constitueret Lærer Cand. philos. Buch allernaadigst beskikket til Adjunct.

Underviisningsafgørene bleve ved dette Skoleaars Begyndelse saaledes fordeelte paa Lærerne *):

Rector, Prof. Mag. Ingerslev: Latin og Græsk
i VI Kl. 14 Timer.
Overlærer Trojel: Latin og Græsk i V Kl.,
Latin i IV Kl. 23 —

*) Efter § 15 af den provisoriske Underviisningsplan for de tre udvidede Skoler har enhver Discipel, som har tilbragt to Aar i siette eller eet Aar i syvende Klasse, Udgang til at indstille sig til respective første eller anden Deel af Afgangsexamen, uden at Skolen kan nægte ham saadant. Ifølge en Skrivelse til mig af 19de August f. A. fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler skal denne Anordning allerede anvendes paa den „ufuldstændige Afgangsexamen“, som for det Første afholdes ved de tre udvidede Skoler, svarende til Examen Artium: en Bestemmelse, som jeg iøvrigt ikke anseer for heldig, fordi de Betingelser, som siden ville indtræde og under hvilke Anordningen vistnok er meget bifaldsværdig, endnu ikke synes mig at være tilstede. Men det følger da heraf, at Skolen aldeles ikke, paa den Maade som hidtil, paatager sig Ansvar for den Modenhed og de Kundskaber, som Examinanderne ved Prøven lægge for Dagen.

**) I Henseende til denne Fordeling gjælder endnu for en Deel det, jeg har bemærket i Skolefesterretningerne for sidstafvige Aar S. 7 Anm.

Aldjunct Bryndum: Historie og Geographic i VI—III Kl., Græsk i IV Kl.	22	Timer.
Aldjunct Jürgensen: Latin i II Kl., Historie og Geographic i I og II Kl., Hebraisk i VI Kl.	20	—
Aldjunct Wittrup: Religion i alle Klasser, Reg- ning i III—I Kl.	24	—
Aldjunct Christens: Tydsk i VI—II Kl., Dansk i VI—III Kl.	21	—
Aldjunct Buch: Mathematik i VI—III Kl., Natur- historie i V—I Kl.	24	—
Const. Lærer Smith: Fransk i VI—II Kl., Tydsk i I Kl.	22	—
Const. Lærer Müller: Latin og Græsk i III Kl., Dansk i II og I Kl.	23	—
Timelærer Jensen: Kalligraphie i V—I Kl., Tegning i IV—I Kl.	20	—

Desuden gives af Aldjunct Bryndum i 6 ugentlige Timer Underviisning i Gymnastik, af Aldjunct Wittrup i 5 Timer i Sang og af Cantor Rasmussen i 4 Timer i Musik.

I denne Fordeling har imidlertid desværre formedelst Omstændighederne en Forandring maattet gjøres for en Deel af Skoleaaret. Aldjunct Christens's Syn, som allerede tidligere har været temmelig svagt, blev i forrige Vinter ved forskjellige Aarsager saaledes angrebet og svækket, at det Gaab, som han i Henseende til Samme havde sat til Indflydelsen af den mildere Aarstid og af Brugten af Sobadene paa Fohr, ikke gik i Opfyldelse. Ivertimod var han, da Dagene i afvigte Efteraar bleve kortere, ifflun ved en Anstrængelse, som igjen maatte virke skadeligt tilbage paa ham, i Stand til at besørge sine Forretninger: den Lettelse, som man søgte at forskaffe ham derved, at Overlærer Trojel og jeg fra Nytaar af overtogte Underviisningen i Dansk resp.

i V og IV Klasse, kunde vel bidrage til at formindske hin Anstrængelse, men ikke hæve Dndet selv. For at dette, om muligt, kunde opnaaes og en saa duelig Lærer bevares for Skolen, blev Adjunct Christens under 14de Februar d. N. af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler dispenseret fra sine Forretninger fra 1ste Marts af, for at han ved Hvile og Uvendelse af passende Midler, men derefter i Sommerens Lob ved et Ophold ved et Bad i Tydskland kunde gjenvinde sit Helbred. I hans Fraværelse ere hans Underviisningsfag saaledes fordeelte, at Overlærer Trojel har overtaget Underviisningen i Tydsk og Dansk i VI og V Kl., Adjunct Bryndum Tydsk i IV og III Kl., Cand. Müller Dansk i III og Tydsk i II Kl., jeg Dansk i IV Kl.

Svareledes Underviisningstiden har været fordeelt paa samtlige ovenfor nævnte Fag, viser nedenstaaende schematiske Oversigt:

Klasse.	Danf.	Latin.	Græsk.	Hebraisk.	Tydsk.	Frans.	Religion.	Historie.	Geographic.	Naturhistorie.	Matematik.	Kaligraphie.	Regning.	Gymnastik.	Sang.	Musik.	Sum.
VI.	2	9	5	2	3	3	3	3	2		4						36
V.	2	9	5		3	3	3	2	2	2	4	1					36
IV.	2	9	5		2	3	2	2	2	2	4	2	1				36
III.	2	9	4		2	4	2	2	2	2	3	2	2				36
II.	4	8			3	3	3	2	2	2	3	3	2				35
I.	6				6		3	3	3	2	4	4	3				31
Sum	18	44	19	2	19	16	16	14	13	10	22	12	8	(6)	(5)	(4)	

Til den paa høire Side af dette Schema staaende Sum, som angiver Antallet af enhver Klasses samtlige Underviisningstimer, maa endnu føies for alle Disciple 2 Timer ugentligen til Underviisning i Gymnastik, for dem, som dertil have Ansøg, 2 Timer til Underviisning i Sang, samt

for 8 Disciple til Underviisning i Musik. Disse Timer ere ikke regnede med ved Angivelsen af Klassernes Timeantal, fordi i den Klasseinddelingen ikke følges. Det maa forresten ved Betragtningen af denne Fordeling erindres, at Skolen endnu befinder sig i en Overgang fra det ældre til det nyere System: derfor har f. Ex. III Kl. 4 Timer egentligen til Fransk, men kun 9 Timer til Latin, fordi Disciplene i denne Klasse først i Aar have begyndt paa hiint Sprog, imedens de have lært Latin i to Aar før. I Fremtiden vil naturligviis Fordelingen blive anderledes: for saavidt muligt at forberede den nye Plans Indtrædelse, idetmindste i Hovedpuncterne, ogsaa i de Klasser, hvis Disciple tidligere vare underviste efter den ældre Plan, lod man f. Ex. Underviisning i Fransk indtræde allerede i II Klasse, hvilket ikke for har fundet Sted. Den i den provisoriske Plans § 6 givne Bestemmelse, at ingen Discipel maa have over 36 egentlige Underviisningstimer, derfra alene Timerne til Gymnastik undtagne, kunde i dette Skoleaar ikkun anvendes paa den Klasse, for hvilken Underviisningen kunde anordnes efter den nye Plan, nemlig I Kl.: for de øvrige Klasser kunde en saa stor Formindskelse af Timeantallet ikke iværksættes uden væsentligt Afbræk for Underviisningen, hvorfor disse ogsaa beholdt omtrent samme Timeantal som i det forrige Skoleaar.

Efter mit paa Overveielse med mine Medlærere grundede Forslag bifaldt Directionen, at fra Skoleaarets Begyndelse efternævnte nye Lære- og Læsebøger indførtes til Brug ved Underviisningen i denne Skole: Abrahams's Franske Grammatik (succesfult fra II og III Kl. af); Borrings Etudes littéraires partie en vers i VI Kl.; Wolles Materialier til at indøve den Tydske Formlære; Strøms naturhistoriske Læsebog ved Siden af Bramsens og Dreiers Læsebog;

Boiesens fortsatte Danske Sproglære i I og II Kl.; Moltbechs Danske Læsebog i I og tildeels II Kl.

Imedens Planen for Underviisningen i dette Skoleaar i flere Dele har været uforandret den samme som i sidst-afvigte Skoleaar blev fulgt, har den derimod i andre Henseender modtaget adskillige Modificationer; fornemmelig har den for Underviisningen i Modersmaalet i den nederste Klasse lagte Plan maattet undergaae nogen Forandring paa Grund af, at nu det Tydske Sprog i denne Klasse kom til i det Væsentlige at indtage den Plads, som for det Latinske havde indtaget. Smidlertid er den dog i Hovedsagen frendeles bygget paa de samme Grundsaetninger. Planen for Underviisningen i det Hele vil sees af folgende Oversigt: denne er i alt Væsentligt saavel i Indhold som i Form*) grundet paa de Meddelelser desangaaende, som Lærerne paa min Begjering enhver for sit Fag i dette Niemed have tilstillet mig.

Overfigt over det i indeværende Skoleaar Læste.

Dansk.

I Kl. De første grammatikalske Begreber, som ligge til Grund for al Sprogunderviisning, meddeles i denne Klasse i Modersmaalet, deels som en Veiledning til en klarere og bestemtere Forstaaelse og Tilegnelse af Grammatikerne i de fremmede Sprog, der senere skulle læres i Skolen, deels ogsaa som et nødvendigt Hjælpemiddel til at skrive orthographisk. Med Hensyn til det Omfang, i hvilket denne

*) Dette bemærkes blot med Hensyn til, at Oversigten ved nogle Fag eller Klasser er af større eller mindre Udførlighed, for det Meste efter som Lærerne meente at have noget særdeles at tilføie til det i tidligere Beretninger Meddelte og Forklarede.

grammatikalske Underviisning meddeles i første Klasse, er det blevet anseet for tilstrækkeligt, at Disciplene lærte at kjende de forskjellige Bestanddele i den enkelte Sætning i deres hyppigst forekommende Skikkelser. Udgangspunctet toges fra Betydningen af en Sætning og sammes Hoveddele: Subject og Prædicat. Ved den nøiere Bestemmelse og Udvidelse af disse Sætningens Hovedelementer lededes Disciplene efterhaanden til at skjelne imellem de forskjellige Ordklasser og til at kjende andre almindelige grammatikalske Bestemmelser som: Object, Hensynsobject o. s. v.; dernæst forklaredes og indvædes det Almindeligste af Væningslæren. Overgangen til den sammensatte Sætning antydedes foreløbig ved Behandlingen af Conjunctioner og Pronomina (de relative og interrogative). I Forbindelse med en Lectie af et længere Stykke i Nolbechs Læsebog, hvilket Disciplene bleve holdte til at oplæse høit og tydeligen, samt til at gjøre Note for saaledes, at man kunde prøve, hvorvidt de havde forstaaet, hvad de læste, have de til hver Gang (3 Timer i hver Uge) havt et lidet Stykke at forberede sig paa hjemme, hvori de skulde oplede de grammatikalske Bestemmelser, som de ere bekendte med. — Til Ovelse i Rettskrivning har Klassen hver Uge havt to Stile, i første Halvaar blot efter Dictat, i sidste tillige Oversættelser af lettere tyske Smaaestykker, som isørveien vare læste. For at vænne Disciplene til en rigtig og tydelig Diction og for tillige at gjøre dem lidt bekendte med Poesiens Frembringelser, lærtes flere Smaadigte udenad af Krossings poetiske Læsebog, og en Time anvendtes egentligen til at fremføre og forklare disse, samt til, naar Tid dertil levedes, af Bogen at oplæse Vers, der ikke vare læste udenad. H. Kl. Hvad der var gjenemgaaet ganske kort og almindeligt i første Klasse, blev atter fuldstændigen gjenemgaaet og udfyldt, idet Disciplene nu ikke alene lærte de grammatikalske Hovedregler, men ogsaa de i Anmær-

ningerne i Bogen indeholdte speciellere Bemærkninger dertil. Derpaa skredes til Forklaringen af den sammensatte Sætning, de forskjellige Arter af Bisætninger, samt Maaden, hvorpaa de sættes i Forbindelse med Hovedsætningen. Efterat Disciplene saaledes havde lært at finde Rede i enhver, endog temmelig lang Periode, foretoges Læren om Skilletegnene; der viste, hvorledes disse for Diet understøtte Adskillelsen af de enkelte Sætninger, ofte antyde deres indbyrdes Forbindelse samt den Maade, hvorpaa et eller andet Udsagn fremføres, og hvorledes de derved i det Hele taget lette Opfattelsen og Forstaaelsen af den enkelte Periode og, gjennem denne, af Sammenhængen i et givet Heelt. Paa samme Maade som i første Klasse have Disciplene her, i to ugentlige Timer, haft et længere Stykke i Molbechs Læsebog at gjenmese, for ved Dplæsningen at gjøre Rede for Meningen; ved Siden deraf have de ligeledes haft et mindre Stykke til grammatisk Analyse, hvis Omfang naturligviis udvidedes, alt eftersom man skred frem i Grammatiken. — De skriftlige Øvelser (2 L.) bestode i det første Halvaar meest i at oversætte Stykker fra Tysk; nogle saa Gange øvedes Disciplene i at danne Exempler efter combinerede Regler i Grammatiken. I det andet Halvaar indskrænkedes Oversættelserne, og der dicteredes atter, men uden at nævne Skilletegn, hvilke Disciplene efter den givne Anvisning selv skulde sætte til. Imod Slutningen af Skoleaaret øvedes de af og til i at nedskrive en lille fortalt Historie eller i at udfylde enkelte usammenhængende Ord til en Sætning. III Kl. Hele Boiesens Grammatik blev her gennemgaaet i 1 L. ugentligen; det sidste Afsnit i Grammatiken, om Ordstillingen, af hvilket Noget leilighedsviis var omtalt i II Kl., blev her gennemgaaet i Sammenhæng. Den Tid, der fordetmeste blev tilovers fra Examinationen heri, anvendtes til Dplæsning af passende Stykker af Zolst's prosaiske Læsebog, hvortil Disciplene ikke forberedte

sig hjemme. Hvad der heri muligens faldt dem vanskeligere at forstaae, forklaredes, og extemporalt foretoges grammatikalisk Analyse, mere for at bevare det engang i II Klasse Lærte end for egentlig i denne Henseende at gaae videre. Til skriftlige Øvelser havde 1 L. egentligen: de bestode deels i Oversættelser fra Tydsk eller Latin, deels i Medskrivning af en mundtlig fortalt Historie, eller en concentreret Gjenzivelse af en Levnetsbeskrivelse i Cornelius Nepos. Da hveranden Stil skreves hjemme, benyttedes den tiloversblevne Tid til extemporal Læsning i Holst's Læsebog. IV Bl. Af de to egentlige Timer er den ene anvendt til skriftlige Øvelser. Disse bestode deels i Oversættelser fra Tydsk, Latin eller Fransk, deels i lettere Udarbejdelser, saasom Beskrivelser og især Fortællinger. Disse udarbejdedes stundom efter en Opgave, der antydede Fortællingens Art men dog overlod Dispositionens egen Opfindelse større Raaderum; ofte bestode de i Udvidelse af en i mere sammentraengt og kort Form givne Fortælling. Udarbejdelserne vare altsaa for en Deel Øvelser efter 18de og 20de Lektion af Borgens Veiledning. I det første Semester anvendtes den anden egentlige Time til Øvelser i Dplæsning og i Forbindelse hermed til Meddelelse af Bemærkninger over Udtrykket o. s. v.; af og til læstes et poetisk Stykke udenad. I 2det Semester læstes Boiesens Grammatik; Foredraget herover oplystes og udvidedes ved saadanne grammatikaliske Bemærkninger og Sammenligninger, som ansaaes passende for denne Klasse ifølge det Punct, hvorpaa samme stod i Modenhed og Kundskab overhovedet. Derefter foretoges, som i første Halvaar, Øvelser i Dplæsning og i mundtligt Foredrag. V Bl. Boiesens Grammatik er læst og repeteret. Af Borgens Veiledning er lært og indøvet 22—27de samt 29de Lektion. I Holsts prosaiske Læsebog er læst en stor Mængde af forskjellig Art til Øvelse deels i Dplæsning, deels i grammatikalisk Analyse og som

Exempler paa Stilens Egenskaber. Af Holsts poetiske Læse-
 bog ere nogle faa Stykker lærte udenad. Hver Uge er skreven
 en Udarbeidelse, for det Meste hjemme, især af beskrivende
 og historisk Indhold, undertiden ogsaa af raisonnerende.
 Af og til ere der foretagne mindre mundtlige og skriftlige
 extemporale Stiløvelser. VI Kl. Den danske Litteraturs,
 især Poesiens, Historie fra Midten af det 18de Aarhundrede
 indtil omtrent 1820 er foredraget; dertil er især benyttet
 Thortsens Litteraturhistorie. For større Ansueligheds og
 Interessens Skyld er der forelæst, afværlende af Lærerne og
 Disciplene, en Deel Digte og Digterværker af Bwald,
 Vessel, Baggesen, Oehlenschläger og enkelte Andre, hvortil
 der sædvanlig af Læreren er knyttet enkelte æsthetiske, eller
 andre, oplysende Bemærkninger (tildeels efter Molbechs
 Forelæsninger over den Tids Poesie). Hver anden Uge er
 der skrevet en Udarbeidelse hjemme, i første Halvaar sædvan-
 lig over frie Opgaver, hvortil som oftest forelobig leveredes
 en Disposition, og først efterat denne af Læreren var bedomt
 og gennemgaaet, skreves Stilen; i sidste Semester har Ind-
 holdet afværlende været taget af Religionslæren og Historien.

Latin.

II Kl. Af de 8 egentlige Timer, som ere anviste Latinen,
 anvendtes de 4 Timer til at lære den latinske Formlære, efter
 Madvig's mindre Grammatik, indtil Orddannelselæren, fra
 § 1 til § 154, med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger.
 Eftersom Disciplene skred frem i Formlæren, indovedes i de
 andre 4 Timer det Læste ved at oversætte de dertil svarende
 latinske og danske Exempler og Stykker i Grotens Læse-
 bog (ved Wefenberg); saaledes læstes og repeteredes i Aarets
 Løb jevnside med Fremgangen i Grammatik udvalgte
 Exempler i Stykkerne Nr. 1—49. III Kl. Af de 9 egent-
 lige Timer bleve de 4 benyttede til Læsning af Forfattere.

I det første Halvaar læstes statarisk og repeteredes de 30 første Capitler af *Cornelius Nepos* (Milliades—Cimon incl.) I det næste Halvaar læstes i 2 ugentlige Timer de følgende 19 Capitler (Cimon—Thrasylbulus incl.), og det hele læste Pensum repeteredes. Curserisk læstes i de 2 andre Timer 2den og Halvparten af 3die Bog af Phædri Fabler, paa hvilke Disciplene selv forberedte sig hjemme ved Hjælp af de til hver Fabel givne Anmærkninger i Lindbergs Udgave. — Af Madvigs sterre Grammatik læstes og repeteredes Formlæren i smaa Lectier til de Timer, hveri læstes Forfattere; til Syntaxen i Forbindelse med Stilleøvelser anvendtes 4 ugentlige Timer, og i disse læstes og repeteredes Casuslæren med Undtagelse af de fleste Anmærkninger. Hver enkelt Regel blev inderet ved mundtlig Oversættelse af de tilsvarende Exempler i Trojels Samling. To Gange om Ugen skreves latinisk Stiil (1 Gang paa Skolen og 1 Gang hjemme), hvortil Stykker valgtes i Trojels Exempelsamling, der isorveien vare gennemgaaede. IV Kl. Først læstes 4 Timer ugentlig *Cæsar* de B. G. lib. I statarisk, og saaledes at Disciplene tillige forberedte sig paa at retroverttere Lectien, hvilken Øvelse næsten daglig foretoges. I det sidste Semester læstes 2 Timer ugentlig af *Ovids* *Metamorphoses* efter *Feldbauchs* *Chrestomathie* Nr. XX, XXII og XXIII v. 1—259 (ialt henved 550 Vers) statarisk; Disciplene gjordes bekjendte med Hexametret og øvedes i at skandere; i 2 andre Timer læstes først *Cæsar* de B. G. lib. II curserisk og extemperalt; derpaa repeteredes lectieviis deraf C. 1—14, uden at Lectien blev videre gennemgaaet. Tilslidst repeteredes alt det Læste; Formlæren af Madvigs Sproglære repeteredes efterhaanden i de til Forfatterlæsning anvendte Timer. I 3 særskilte ugentlige Timer læstes og repeteredes først et Udvalg af 2det Affsnit af Syntaxen, og derpaa repeteredes baade 1ste Affsnit og det af 2det Affsnit Læste. To Gange om Ugen skreves en Stiil hjemme

(efter Ingerslevs Materialier); naar Rettelserne i disse vare gennemgaaede for Disciplene paa Skolen, anvendtes Resten af Timerne til mundtlige eller skriftlige extemporale Stiløvelser (først efter Trojels Exempler, siden efter Ingerslevs Materialier). Af Bojesens Romerske Antiquiteter læstes Afsnittet om Retsvæsenet. V Kl. Først blev i 3 Timer Ciceros Tale pro Rose. Amer. læst statarisk og repeteret; der retrovertedes hyppigen som i IV Kl. Samtidig hermed læstes i 1 Time ugentlig extemporalt *Cæsar de B. G. lib. VI og lib. VII, c. 1—20*. I andet Semester anvendtes først 3, senere 2 Timer ugentlig til Ovids *Metamorphoser*, hvoraf læstes statarisk og repeteredes Nr. XX, XXII, XXIII og XXIV (omtrent 800 Vers) i *Selbbauchs Chrestomathie*; samtidigen hermed læstes i 2, senere 3 ugentlige Timer først extemporalt *Cicero p. leg. Manil. c. 1—15*; derefter læstes hele denne Tale af Disciplene med egen Forberedelse, og repeteredes. I *Madvigs Grammatik* læstes i første Semester i 3 ugentlige Timer *Orddannelseslæren*; derpaa læstes og for største Delen repeteredes *Det Afsnit af Syntaxen (med Forbigaaelse af enkelte Ting)*. I *Det Semester* repeteredes i 2 ugentlige Timer *baade 1ste og 2de Afsnit af Syntaxen*. Hver Uge skreves 2 *Stile* hjemme; efterat Rettelserne vare gennemgaaede for Disciplene, anvendtes Resten af Timerne til skriftlige, undertiden til mundtlige extemporale Stiløvelser (den sidste Art var iaar mindre passende paa Grund af den store Afstand imellem Disciplenes Kundskaber). Af Bojesens *Romerske Antiquiteter* læstes noget om *Retsvæsenet*. VI Kl. Statarisk læstes først *Ciceros Disputt. Tuscul. lib. II og V.*, i Reglen saaledes, at Disciplene selv forberedte sig paa det opgivne Pensum (c. 2 Capitler), og kom af og til en Deel deraf blev gennemgaaet; paa samme Maade læstes derefter *Virgils Æn. lib. 2*, imedens af *Livius lib. 21* Intet blev forund gennemgaaet. Af *Horats's Odd. lib. III* og samtlige *Epistoll*.

blev det Meste forud gjenmemgaaet. Extemporalt (1 T. ngl.) læstes *Sallust. Jugurtha* c. 1—58 og *Livius* lib. 22, c. 1—40; til anden cursorisk Læsning levedes iaar ingen Tid. Af Grammatik læstes i egne Timer ikkun Afsnittet om Ord-dannelseslæren og om Metriken. Til Stilovelfer anvendtes 3 Timer ugentligen, 2 til skriftlige, 1 til mundtlige. Imod Slutningen af Skoleaaret repeteredes af Bojesens Romerske Antiquiteter det isjor læste Afsnit om det offentlige Liv og læstes Afsnittet om det private Liv. Ligeledes repeteredes den isjor meddeelte Oversigt over de vigtigste Afsnit af den Græske Mythologie, hvorefter samme sluttedes og et kort Afriids af de vigtigste særegne Romerske Myther meddeltes. Foredraget oplystes ved Foreviisning af Afbildninger og Paster.

Græsk.

III Kl. I fire ugentlige Timer er Formlæren efter Langes græske Grammatik læst indtil Conjugationen paa „*π.*“ incl., og det Læste indovet efter Bergs græske Læsebog for Begyndere, 1ste Deel. I Grammatiken er foruden det, som angaaer den episke Dialect, forbigaaet Afsnittet om Stavelfernes Dvantitet (det Almindeligste blev sagt Disciplene mundtligt), Adskilligt om Accenterne samt enkelte Anmærkninger. I Bergs Læsebog bleve i 1ste Cursus som oftest de sidste Par Linier i hvert enkelt Stykke forbigaaede. Af 2det Cursus læstes kun til Side 43, og i 3die Cursus blev hvert 2det Stykke af Mangel paa Tid ikke medtaget. Af de danske Stykker ere kun nogle faa i 1ste Cursus blevne oversatte paa Græsk. IV Kl. I Langes Grammatik er repeteret det i III Kl. Læste med Tilføielse af Adskilligt, der tidligere var forbigaaet; dernæst ere de anomale og defective Verber læste (dog med Forbigaaelse af Adskilligt). Af Bergs græske Læsebog 2det Mars Cursus er læst fra S. 33 (Æsopiske Fabler) til S. 71. V Kl. I Begyndelsen anvendtes alle

5 Timer egentlig til Læsning af Homers *Odysee* og til at lære Bemærkningerne om den episke Dialect i Grammatiken. Efter et Par Maaneders Forløb toges de 3 egentlige Timer til *Xenophons Anabasis*, hvoraf læstes 1ste Bog. Af *Odyseen* læstes de første Sange. Derpaa lærtes den ioniske Dialect, og læstes af *Herodot* lib. VIII c. 1—70. Tilfældt repeteredes alt det Læste undtagen *Herodot*. Ogsaa det Meste af Formlæren i Grammatiken er repeteret. Af *Bojesens* Græske Antiquiteter er læst og repeteret Noget af den almindelige Indledning og hele Afsnittet om den heroiske Tid. VI Kl. Først læstes *Homer* II. lib. 7 og 8, længere hen i Aaret lib. 9 og 10: Disciplene forberedede sig selv derpaa, uden at Noget blev gjenmængaaet. Ved Læsningen heraf indovedes især Formlæren. Derpaa læstes Syntaxen af *Langes Grammatik*: i den Deel af hver Time, som under denne Læsning i Reglen blev tilovers, læstes extemporalt *Homers Odyss.* lib. 3. Herefter læstes *Xenophons Memor.* Soer. lib. 2 og 3, *Platos Kriton* og cursive *Homers Odyss.* lib. 4. Endeligen læstes *Euripides's Medea*. Til den ovenfor S. 15 omtalte Oversigt over Mythologien anvendtes ogsaa en Deel af de til den Græske Underviisning ansatte Timer.

Sebraiff.

IV Kl. (2 T.) Disciplene have læst videre i *Genesis* fra Kap. 29—50, derpaa i det sidste Semester repeteret hele *Genesis* og ligeledes gjenmængaaet *Lindbergs Grammatik*.

Indst.

I Kl. *J Rungs* Læsebog er læst S. 62—140, S. 160—185 og efter *Sjorts Grammatik* Artiklen, Hjælpeverberne og Verberne af 1ste Conjugation, regelmæssige og uregelmæssige; det Læste er indøvet efter *Wolles Materialier*. *J Begyndelsen* anvendtes al Tiden paa Øvelse i rigtig Udtale og Op læsning, siden kom Oversættelse til og i Det

Halvaar Grammatik tilligemed sammes Indøvelse. Noget af det Døgnene er lært udenad (S. 66—74); og i det sidste Halvaar ere skriftlige Døvelser (Afskrivning, Dictat og skriftlig Oversættelse af det i Materialierne Læste) anstillede.

II Kl. Af de 3 egentlige Timer anvendtes i Reglen 2 til Kungs Læsebog, 1 til Grammatik og dens Indøvelse. I Hjorts tyske Grammatik er læst: 2den Conjugation, de uregelmæssige Verber efter 1ste, Reglerne om nægte og ægte sammensatte Verber (de om Verber sammensatte med *durch*, *über*, *um* og *unter* undtagne) og om Brugten af *haben* og *sein*; det Hele er repeteret tilligemed første Conjugation, som var læst forrige Aar i 1ste Classe. Hvert Afsnit blev indøvet ved de tilsvarende Stykker i Wolles Materialier (S. 18—31). I Kungs Læsebog (3die Udgave) er læst: S. 86—117, 162—182, 191—213. Foruden stadig Analyse af de i Lectierne forekommende Verber ere Disciplene hyppigen øvede i at retrovertere; og den Tid, der ei sjelden blev tilovers i Grammatiktimerne, som ogsaa undertiden i de andre tyske Timer, anvendtes til extemporal Oversættelse.

III Kl. I Hjorts Grammatik er læst Substantivernes Declination, indøvet ved Wolles Materialier; i Hjorts Læsebog S. 28—61 (2den Udgave).

IV Kl. I Grammatiken: Substantivernes og Adjectivernes Declination, Comparationen, Pronomina: udvalgte Exempler af Bresemanns Stiilsøvelser. I Hjorts Læsebog S. 127—162 (2den Udg.).

V Kl. I Hjorts Læsebog (2den Udg.) er læst Lectieviid S. 288—313, 337—357, 389—411. I første Halvaar blev Lectien ikke altid, i sidste aldrig gennemgaaet. Extemporalt er læst S. 358—388. Af Hjorts Grammatik er læst Kjensreglerne og Declinationerne, om de sammensatte Verber, om Hjælpeverberne og om Præpositionerne; det Vigtigste af den øvrige Formulære er ogsaa repeteret. Af Bresemanns Stiilsøvelser er læst (mundtlig) næsten Alt, hvad der blot angaaer

- Formlæren, de første 16 Sider og enkelte andre Stykker kun extemporalt. Af og til er Noget nedskrevet. VI Kl. Schillers Don Carlos, for største Delen som Lectie, men uden at gjenneengaaes; derpaa Goethes Hermann und Dorothea, ogsaa lectieviis; nogle Betragtninger over dette Digt af W. Humboldts Afhandling derover ere forelæste af Læroren. Extemporalt er læst en Deel af Schillers Fremstilling af Reformationskrigene i Frankrig. I Hjorts Grammatik er Syntaxen og Kjensreglerne lærte og siden hele Grammatiken repeteret. Af Dresemanns Stiløvelser er deels skrevet, deels læst, og repeteret S. 107—122; extemporalt S. 123 til Enden. Af Molbechs danske Læsebog er oversat paa Tydsk deels skriftligt, deels mundtligt, som Lectie eller extemporalt,
- S. 36—64.

Fransk.

II Kl. (I det første Halvaar 3 Timer ugentligen, i det sidste ikkun 2.) Af Borrings Manuel des enf. er læst S. 1—29. I Begyndelsen anvendtes Tiden alene paa Dvelse i Udtale og Dplæsning, først senere kom Oversættelse til; af det opgivne Pensum er lært udenad S. 6—12; Noget af Ordsamlingen i samme Læsebog er lært. III Kl. I Borrings Manuel des enf. er læst S. 1—53, af hvilket Pensum er lært udenad S. 15—21 tilligemed Noget af Ordsamlingen. Efter Abrahams's Grammatik er læst Artikklen og Hjælpeverberne, som ere indovede efter Ingerslevs Materialier. I det første Halvaar anvendtes Tiden paa Dvelse i Udtale og Oversættelse, først i det sidste Halvaar er begyndt med Grammatik og sammes Indøvelse, ligesom ogsaa i dette Halvaar skriftlige Øvelser (Afskrivning, Dictat og Oversættelse af noget i Materialierne Læst) ere anstillede. IV Kl. Af Borrings Læsebog for Mellemklassen er læst S. 74—111. Hele Formlæren er læst eller repeteret undtagen det, som Disciplene isser havde læst i III Kl. (Artikklen og Hjælpeverberne),

saant de uregelmæssige Verber efter 4de Conjugation. Det Tilsvarende er læst i Ingerslevs Materialier. Noget af Lectien i Læsebogen er som oftest lært udenad, og tillige ere skriftlige Øvelser (som i II og III Kl.) anstillede. V Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 74—132. Hele Formlæren er læst eller repeteret og indøvet ved Ingerslevs Materialier. Desuden er af Borrings Stiiløvelser mundtlig oversat S. 1—15; Udenadslæren og skriftlige Øvelser som i de feregaaende Klasser. VI Kl. I Borrings études littéraires p. en prose er læst S. 32—46, S. 105—133 og i Sammes ét. litt. p. en vers S. 1—26, S. 41—73 og S. 155—165. Borrings Grammatik er læst og til dens Udøvelse ere benyttede Sammes Stiiløvelser, af hvilke alle de med lige Nummere betegnede Stykker ere læste (dog med Forbigaaelse af endeel Exempler). En Deel af Lectien i Læsebogen er som oftest retroverteret, og i det første Halvaar er det i Stiiløvelserne alt Læste blevet benyttet til skriftlig Oversættelse; i det sidste Halvaar ere virkelige Stiiløvelser (Oversættelse fra Dansk til Fransk af Noget ikke tilforn Læst) blevne feretagne een Time ugentlig, ligesom ogsaa extemporale Øvelser i mundtlig Oversættelse fra Fransk til Dansk og undertiden omvendt fra Dansk til Fransk ere anstillede.

Religion.

I Kl. I Daugaards og Stokholms Bibelhistorie: det gamle Testamente S. 1—74. Bibellæsning: Lucas Evangelium. Desuden have Disciplene lært de 10 Bud efter Luthers lille Katechismus og 12 Psalmer af det nye Tillæg til Psalmebogen. II Kl. I Balles Lærebog: 1—3 Kap. Daugaards og Stokholms Bibelhistorie: det nye Testamente S. 97—175. Bibellæsning: Matthæi Evangelium. Desuden have Disciplene lært de 3 Troesartikler efter Luthers lille Katechismus og 15 Psalmer af Tillæget til Psalmebogen. III Kl. Balles Lærebog 4de, 5te og 7de Kap.

Kalkars Bibelhistorie S. 1—70 (o: til Lovgivningen). Bibellæsning: Lucas Evangelium. Efter Luthers lille Katechismus have Disciplene lært: Troesartiklerne, Fadervor og Sacramenterne. IV Kl. Valles Lærebog 6te og 8de Kap. Kalkars Bibelhistorie S. 70—187 (o: til Rigets Deling). Bibellæsning: Apostlernes Gjerninger. V Kl. Fogtmanns Lærebog § 1—59 (o: til Læren om Pligterne). Kalkars Bibelhistorie: S. 247—311 (o: fra Exilet til Jerusalem's Ddelæggelse). Bibellæsning: Jacobs, 1. Peters, 1., 2. og 3. Johannes's Breve samt Brevet til Epheserne. VI Kl. Fogtmanns Lærebog § 98 til Enden. Hørslebs større Bibelhistorie S. 267 til Enden (o: fra Apostelhistorien) samt hele Bogen repeteret. I det nye Testamente er exegetisk gjennemgaaet og læst i Grundsprøget Johannes Evangelium Kap. 1—11 og det Øvrige af Evangeliet repeteret. Curserisk er læst efter den danske Oversættelse Pauli 1ste Brev til Korinthierne.

Historie.

I Kl. Ingerslevs fragmentariske Historie forfra indtil Keiserne i Rom. II Kl. Samme Lærebog fra de Græciske Uroligheder indtil Enden. III Kl. Kosfods gamle Historie forfra indtil den store Folkevandring (Meget blev, fordi der ikke blev Tid til at fuldende dette temmelig store Pensum, ikke repeteret). IV Kl. Allens Lærebog i Danmark's Historie, med Forbigaaelse af Meget. V Kl. Det Alffuit af Allens Danmark's Historie, som isjor ikke blev fuldendt i IV Kl. (fra 1766), læstes først: derefter af Estrups Verdenshistorie forfra indtil omtrent Aar 200 e. Chr. VI Kl. Danmark's Historie fra 1699 til Enden, efter Allens Lærebog; næsten hele den nyere Historie er repeteret efter Kosfods Lærebog.

Geographie.

I Kl. Ingerslevs mindre Geographie med Forbigaaelse af Alt med den mindre Stil. II Kl. Samme Lærebog,

saaledes at Alt læstes med. III Kl. Ingerslevs større Geographie: fra den Skandinaviske Halvo til det Brittiske Rige incl., med Forbigaaelse af Meget. IV Kl. Fra Preussen til Frankrig incl., med Forbigaaelse af Udskilligt. V Kl. Fra Tydskland til Grækenland incl. VI Kl. Østerrig, Danmark, Holland, Belgien, det Brittiske Rige, Spanien, Portugal, Asien, Afrika, Amerika, Australien; en stor Deel af det Dvrige er repeteret. Estrups Grundlinier af den gamle Geographie.

Mathematisk.

A. Praktisk Regning.

I Kl. To Disciple regne Selskabs- og Renteregning, Tjorten Regula de Tri i hele Tal og Brok, Een Addition med benævnte Tal. II Kl. Fire Disciple regne Berekning, To Rentes- og Selskabsregning, de Dvrige Regula de Tri i Brok. III Kl. To Disciple regne Berek-, Selskabs- og Renteregning, To Dvvelsesexempler i Regula de Tri og Een Regula de Tri i Brok.

B. Arithmetik.

III Kl. Steens Elementer, Art. 1—37. IV Kl. Samme Bøg heelt. V Kl. Fallesens Mathematik, Art. 1—47 samt Læren om Potenser og Rodstørrelser. VI Kl. Hele Fallesens Mathematik, med Forbigaaelse af Udskilligt.

C. Geometrie.

IV Kl. Oppermanns Geometrie, Art. 1—169; V Kl. Art. 169—321, med Forbigaaelse af Art. 249—257; VI Kl. Art. 233—507 (med Forbigaaelse af Art. 249—257, 329—339, 370—374, 379—413, 450—469, 477, 480—486). I V og VI Kl. skreves 2 mathematiske Opgaver maanedsligen.

Naturhistorie.

Efter Bramsens og Drejers Zoologie og Botanik er læst i I Kl. Mennesket og Patteddyrene, i II Kl. Fuglene, i III Kl. Krybdyr og Fiske og repeteret det Vigtigste af de øvrige Beendyrklasser, i IV Kl. Krybdyr, Fiske, og repeteret de øvrige Beendyrklasser samt læst af Leddyrene til Krustaceerne; i V Kl. Leddyr og Bloddyr. De 3 nederste Klasser er tillige benyttet, meest som Læsebog, Naturhistorisk Læsebog af Strøm.

Da denne Disciplin blev indført for 2 Aar siden, blev det nødvendigt at begynde forfra i alle Klasser, og som en Folge heraf ere de læste Pensn i IV og V Klasse forskjellige fra dem, som ville blive læste for Fremtiden (i IV Klasse Leddyr og Bloddyr, i V Klasse Botanik).

Kalligraphie og Tegning.

Bed Underviisningen i Kalligraphie er i dette Skoleaar fulgt den samme Fremgangsmaade, som i det sidst forløbne. I Tegning, hvori Underviisning iaar er meddeelt ogsaa i IV Klasse 1 Time ugentligen, har man efter den nye Underviisningsplan, der for Fremtiden indskrænker denne Læregjenstand til de 3 nederste Klasser, maattet søge at gaae lidt hurtigere fremad. Dog er Fremgangsmaaden i alt det Væsentlige den samme som ifjor, men alle Figurerne paa de enkelte Tabeller efter Hetschs og Ursins geometriske Tegnelære blive nu ikke gjementegnede, fordi Disciplene derved i de 3 Aar, der ere bestemte til Tegning, da ikke kunde faae et saa stort Antal af forskjellige Slags Tegninger gjennemgaaede, som det er ønskeligt.

Efter den nye Underviisningsplan er for Fremtiden lagt følgende Plan for Tegneunderviisningen i et treaarigt Cursus:

Det første Aar vil herester næsten alene blive anvendt til at øve Haanden og Diet i Fasthed, og vil hertil blive

bragt 1ste og 2det Hefte af den paa B. N. Meiers Forlag udkomne systematiske Tegnebog, samt Hetschs og Ursins Tabeller over enkelte og sammensatte Figurer og Vasar; den geometriske Tegning udsattes formentligen vigtigere til II Kl. I andet Aar vil blive tegnet efter Hetschs og Ursins geometriske Tegnelære venteligen indtil Spiralerne incl., samt efter Staaltraadsfigurer og Klodser. I tredie Aar vil den geometriske Tegning blive fortsat, ligesom der vil blive givet Anvisning til at tegne efter opstillede Vasar, til Schattering, Perspectiv o. s. v.

Det lader sig neppe forudsætte, at nogen Discipel med 2 Timers ugentlig Underviisning vil bringe det videre, end som foran er anført; men ønskeligt vil det være, om Disciplene af egen Drift ville søge at gaae videre frem.

Den i sidste Skoleefterretninger S. 29 f. omhandlede Aften-skole har i den største Deel af Aarets Løb været benyttet af 20 Disciple, i det sidste Aar Maaneder af 16. Jeg haaber, at det skal lykkes mig fremdeles at bevare ved Skolen en Indretning, som jeg mener at kunne være saa nyttig.

Skolens Bibliothek

har, efterat den i Efterretningerne for sidste Skoleaar meddelte Fortegnelse var sluttet, modtaget følgende Tilvært (de med * betegnede Skrifter ere sendte fra den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler, de med † betegnede ere kjøbte paa Bogauktioner):

1. Theologie og orientalsk Litteratur.

Bibelen, Pragtudgaven med Staatsstik ved Dr. Raskar. Kjøbenhavn 1815—46. 22—46 S.

2. Græsk og Latinff Philologie.

- Sophoclis Tragoediæ rec. & explan. *Ed Wunderus.* Gothæ 1815.
Vol. II. Sect. II.
- Griechische Prosaiker in n. Uebers. S. 21; 72—78; 90—94; 112; 115;
125; 132; 133.
- Krüger*: Xenophons Anabasis. 1826.
- †Aristophanis Comœdiæ ed. *Dindorf.* 1—II (I vol). Lips. 1830.
- †M. T. Ciceronis orationes Philippicæ in Antonium ed. *G. G. Wernsdorff.* Lips. 1821. 2 voll.
- †C. Suetonii Tranquilli Opera ed. *F. A. Wolfius.* Lips. 1802. 2 vol.
- †Emendationes Livianæ ser. *G. L. Walchius.* Berol. 1815.
- †S. Aurelii Propertii carmina ed. *C. Lachmann.* Lips 1816.
- †M. Tullii Ciceronis orationum &c. fragmenta ed. *B. G. Niebuhr.* Romæ 1825.
- Römische Prosaiker: in n. Uebers.: Cicero 56—68; 77—79.
— — Cæsar 4. 6.
— — Tacitus 6—8. 10. S.
- Oratores Attici rec. *I. G. Baiterus & Sauppius.* Fasc. 7. Turici 1816.
- Dünker*: Kritik und Erklärung der Herajischen Gedichte. 5 Th.
Braunschweig 1816.
- †L. I. W. Loci tres ex Annalibus Taciti explanati. Gryphiæ 1817.
- Latinff-Dansk Ordbog af Arnesen 1. og 2. S. Kjøbenhavn 1815.
- Grundriß der Griechischen Litteratur v. *G. Bernhardt.* Halle 1815.
2ter Theil.
- Beschreibung Roms. Ein Auszug aus der Beschreib. d. Stadt Rom
v. *E. Platner* u. *L. Ulrichs.* 1815.
- †Mythologus v. *Ph. Buttmann.* Berlin 1828. I B.
- Geschichte des Römischen Rechts v. *J. Walter.* Bonn 1815. I u. 2
Lieferung.
- Hellenische Alterthumskunde v. *Dr. W. Wachsmuth.* II, 5 S. — End.
Halle 1815.
- Stephani Thesaurus* Gr. linguæ vol. V fasc. 6. Vol. VI fasc. 1—5.
- Pauly*: Real-Encyclopædie 57—70. Lief.
- Die Mythologie d. Griechen u. Römer v. *Dr. M. W. Seffter.*
Brandenburg 1815.
- Denkmäler d. alten Künst v. *K. O. Müller* u. *J. Wieseler.* 2 Bd. 3Hft.
- †Nizolius s. thesaurus Ciceron. ed. *I. Cellarius.* Basil. 1593.
- †*N. Sirt*: Bilderbuch d. Mythologie, Archæologie und Kunst. Berlin
1805—16. 1—2 Bd.
- †*Krüger*: Untersuch. aus d. Gebiete d. lat. Sprachlehre. Braunschweig
1820—27. 1—3 Bd.

- † *Ernesti*: Onomasticon poetarum illust. Halis Sax. 1818.
 † — Opuscula. Lips. 1791.
 † *Hemsterhusii*: Orationes ed. Ruhnken. Wittenberg 1822.
 † *Platner*: Die Processen und die Klagen bei den Aetifern. Darmstadt
 1824—1825. I—II Bd.
 † *Brøndsted*: Die Bronzen v. Siris. Kjøbenhavn 1837.
 † — De cista aenea m. R. Kjøbenhavn 1834.

3. Historie.

- * *Beckers* Berdenshistorie oversat af Riise. Kjøbenhavn 1845. XII
 Bd. 5 og 6 S. XIII Bd.
Thiers: Consulatets og Keiserdømmets Historie. 1—29 Lævering.
 Kjøbenhavn 1816.
 — Den Franste Revolutionshistorie overs. af Rosen. 32 Hft.
 til Enden.
Sneedorff-Wirch: Udsigt over den Nordiske Mythelogie.
 Stamtable over Familien Teilmann, udg. af Cand. Theol. N. Teilmann
 (foræret af Udg.).

4. Geographi, Topographic, Statistif.

- Schulatlas d. neueren Erdkunde m. Randzeichnungen von Dr. Carl
 Vogel. Leipzig 1816.
 Hülfsbuch z. neuen Schulatlas v. Dr. C. Vogel. Leipzig 1843.
 *Stats-Budget for Aaret 1846.
 *Regnskabs-Oversigt for 1841 over samtlige Statsindtægter og Ud-
 gifter.
 *Kort over Ringkjøbing Amt af Mansa.
 Den danske Stats Statistif. I Bd. II Bd. 1—3 S. af N. J. Bergsøe.
 Historifk Statistifk Fremstilling af Danmarks National- og Statshuus-
 holdning af Nathanson. Kjøbenhavn 1836.

5. Nyere Sprog og Litteratur.

- Cinq-Mars par Alfred de Vigny. Paris. 1812.
 Les Méandres par Leon Gozlan. Paris. 1837. 2 voll.
 Le Nord. Revue de la littérature française. Red. Thisted 1815.
 Nr. 1—26.
 † Enten—Eller, et Livsfragment udg. af Victor Eremita. Kjøbenhavn
 1843. 2 Dels.
 † En Vandring i Syden, Erindringer ved Emanuel St. Germidab.
 Kjøbenhavn 1813.
 † Schach Staffeldts samlede Digte, udgivne ved J. L. Liebenberg.
 Kjøbenhavn. 1813, 2 Dels.

- † Jens Baggesens Biographie ved August Baggesen. 1ste Bind. Kjøbenhavn 1813.
- † Gedichte v. J. F. v. Eichendorff. Berlin 1837.
- † J. N. Bruun: Samling af mindre Digte. Kjøbenhavn 1791.
- † F. C. Gutfeld: Samlede Poesier. Kjøbenhavn 1791.
- † S. W. Lundbye: Khapsodier udg. af K. S. Seidelin. Kjøbenhavn 1801.
- † C. B. Tullin: Udvalgte Digte udg. af K. S. Seidelin. Kjøbenhavn 1799.
- † S. W. Kiber: Samlede Digte. Kjøbenhavn 1803. 2 Dele.
- † M. C. Bruun: Poetiske Forsøg. 1ste Deel og 2den Deels 1ste H.
- † J. G. v. Herder: Sämmtliche Werke. Tübingen 1805—6. 21 B.
- † S. Herg: Kong Nenes Datter. Yrsk Drama. Kjøbenhavn 1815.
- † Paludan-Müller: Dryadens Bryllup. Et dramatisk Digt. Kjøbenhavn 1811.
- † S. V. Holst: Gioachino. Romantisk Drama. Kjøbenhavn 1811.
- † Sædet: Yrskke Studier. Kjøbenhavn 1811.
- † Kalidåsas: Sakuntala, Skuespil oversat og forklaret af Mag. M. Sammerich. Kjøbenhavn 1815.
- † Marryat: Violet's Reiser og Eventyr. 2 Dele. Kjøbenhavn 1841.
- † Wachsmuth: Weimars Musenhof, histor. Skizze. Berlin 1814.
- Oehlsenschläger: Aladdin. Kjøbenhavn 1815.
- Nordens Guder. Kjøbenhavn 1846.
- Petersen: Det Danske, Norske og Svenske Sprogs Historie.
- S. J. Vinzer: Dansk Sproglære. 1816.

6. Philosophie, Pædagogik, Methodik og Underviisningsvæsen.

- Pædagogische Realencyclopædie red. v. C. G. Hergang. Grimma 1845. II. Bd. 11te—15de H.
- Saandbog i Underviisnings- og Opdragelseslæren af Dr. Curtmann, oversat af J. Jensen. Kjøbenhavn 1845.
- Den videnskabelige Realskole i Aarhus. Beretning og Forslag af Cl. Sund. Kjøbenhavn 1845.
- Om det mundtlige Foredrag, hvorfor og hvorledes det bør udvikles i vort Underviisningsvæsen, af Mag. M. Sammerich. Kbh. 1841.
- † Methodik der deutschen Stylübungen v. Falkmann. Hannover 1823.
- † Material z. deutsch. Stylübungen v. Hänle. I—V. Frankfurt 1822—26.
- Om Reformerne i de lærde Skoler, ved Prof. Suhre. Kbhvn. 1845.

7. **Mathematik, Naturvidenskab.**

- Danmarks Fiske af *S. Krøyer*. 1838.
 Haanbog i Physiologien af *D. S. Eschricht*. 1834—1840.
 † *Koch*, synopsis floræ Germanicæ. Ed. 2da. Francof. 1843.
 † *Zumboldt*: über die chemische Zerlegung d. Luftkreises m. *K.*
Braunschweig 1799.
 † *Linke*: Grundriß d. Physik. Hamburg 1798.
 † *J. C. Schäffer*: Ueber Schwämme, Polypen, Conchylien m. *K.*
Regensburg 1753—56. 2 Dele.
Petit: Lærebog i Botanik. *Kjøbenhavn* 1815.

8. **Lidkrifter, Efterretninger**

om Lærde Selskaber, videnskabelige Indretninger, Examina,
 Forelæsninger o. M.

- For Litteratur og Kritik. Et Hjerdingaarskrift udg. af *Lyens Stifts*
 litt. Selskab. Red. af *L. Selweg*. 3die Bind.
 Berliner Litterarische Zeitung 1845 Nr. 35—101; 1846 Nr. 1—41.
 Repertorium d. classischen Philologie u. s. w. Herausg. v. *Mühlmann*
 und *Denicke* 1844 & 45 (3 Hft.)
 *Charakterlister over Examen artium i *Kjøbenhavn* 1845.
 **Kjøbenhavns Universitets* Aarbog for 1844 af *Selmer*. *Kbhvn.* 1845.
 *Historisk Tidsskrift af *C. Molbech* 6 B. 1 og 2 Hft. *Kbhvn.* 1845.
 Danst Ugeskrift af *Schouwv*, Nr. 190—194.
 Forelæsninger ved *Kjøbenhavns Universitet* og den polytechniske Lære-
 ansstalt i Vintersemesteret 1845—1846.
 *Index lectionum for 1845—46.
 *Overfigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger etc.
 ved *S. T. Ørsted*, Nr. 5—8.
 *Examen artium extraordinarium i *Kjøbenhavn* 1845.

9. **Disputatser.**

- *De Parallelismo Syntaxis Græcæ & Latinæ usu casus Genitivi de-
 monstrato ser. *G. F. G. Lund*. *Kbhvn.* 1815.
 *Egteskabet betragtet fra et ethist.-historisk Standpunkt af *J. S. Sagen*.
Kbhvn. 1815.
 *De vi & natura infiniti Mathematici ser. *A. Steen*. *Kbhvn.* 1845.
 *De auscultatione obstetricia ejusque vi in forcipem applicandam.
 ser. *Reumert*. 1815.
 *Om det jødiske Folks Tilstand i den persiske Periode, af *S. Bröchner*.
Kbhvn. 1815.
 *De rationibus physiologicis humoris aquei oculi humani, ser. *H. Leh-*
mann. *Hauniæ* 1816.

**Emendationes locorum aliquot Homericorum, sc. S. L. Povelsen. Hauniæ 1846.*

10. Programmer og andre Veiligheds skrifter.

**Annalium Paulinorum Adumbratio, scr. J. P. Mynster. Kbhvn. 1845. Progr. ved Bispevielse.*

**Om de uvilkaarlige Livsyttringers Forhold til de vilkaarlige, og om deres Afhængighed af Nervesystemet, af Eschricht. Progr. fra Universitetet paa Kongens Fødselsdag 1845.*

**Om Retserdensens Natur og Bæsen af Bornemann. Program fra Universitetet ved Rectorskifte 1845.*

**Bidrag til Kolding lærde Skoles Historie. Indb. til Høitideligheden i Anl. af den nye Skolebygningens Indvielse, af Rector Mag. C. F. Ingerslev; tilligemed Cantate af Overlærer Trojel.*

**Om flere af den ældre Verdens religiøse Mytter og om deres Forhold saavel indbyrdes, som til den høiere Sandhed. Program fra Sorø til Kongens Fødselsdag 1845 af C. Sauch.*

**Metropolitanskolen: Skolesterretninger af Prof. B. Vorgen.*

**Borgerdydsskolen paa Christianshavn: Om Realskolens Bæsen og om Realelæserne i Borgerdydsskolen paa Christianshavn, af Mag. M. Hammerich.*

**Det v. Westenske Institut: Skolesterretninger af Bohr.*

**Sorø Skole: Bidrag til Fortolkningen af Aristoteles's Bøger om Staten, af Dr. Bojesen. 2den Deel.*

**Frederiksborg Skole: Prover af en Lærebog i Verdenshistorien af Adj. Königsfeldt.*

**Roeskilde Skole: Om Accentuationens Gyldighed i de gamle Sprog, af Rector, Etatsraad Dr. Bloch.*

**Slagelse Skole: De Bremiske Erkebispens Bestræbelser for at vedligeholde deres Høihed over den nordiske Kirke, af Overl. Thrige.*

**Vordingborg Skole: Oversigt over Europas Folkstammer, af Adj. E. Lembcke.*

**Ronne Skole: Skolesterretninger af Rector Mag. Whitte.*

**Nykjøbing: Skolesterretninger af Rector Rosendahl.*

**Odense Skole: Græsk Accentlære af Adj. Wiehe.*

**Kolding Skole: Epistola critica Mag. C. F. Ingerslevii ad virum Doctissimum C. F. S. Alschefski, Prof. Berol. Part. I.*

**Ribe Skole: Tre Taler ved Rectorindfattelsen i Ribe. Udg. af Rector Bentzen.*

**Sorsø Skole: Skolesterretninger af Overlærer B. Storm.*

**Narhøns Skole: Om den formale Dannelselse. Af Adj. Røgind.*

- ***Narhuus Real-Skole:** Skoleesterretninger af Rector Nielsen.
- ***Randers Skole:** Skoleesterretninger af Rector Dr. Thortsen.
- ***Viborg Skole:** Bemærkninger angaaende Underviisningen i Moder-smaalet i de lærde Skoler. Af Rector Olsen.
- ***Nalborg Skole:** Nogle latinske Synonymer. Af Overf. Tolding.
- ***Beskestad Skole:** Bodsrit til ad hlusta à På opinberu yfirheyrslu i Bossastada Skóla.
- ***Flensborg Skole:** Wie soll die Straußsche Ansicht vom Christenthum aufgefaßt und wiederlegt werden? Von Dr. Francke.
- ***Pløen Skole:** Zur Bestimmung des classischen Ausdrucks v. Rector Dr. Møller.
- ***Glücksstad Skole:** Einige Bemerkungen über die lex Servilia repetundarum. v. Coll. Sagge.
- ***Slesvig Skole:** Ueber Mages Schicksale und die Begebenheiten v. d. Schlacht b. Zama v. Dr. Sudemann.
- ***Zusum Skole:** Die nordische Sage v. d. Wölfungen u. Giufungen. v. Dr. Schütt.
- ***Melbørf Skole:** Ueber Cato d. Aelteren u. dessen Lebensverhältnisse. v. Rector Dr. Dohrn.
- ***Altona Gymnasium:** Ueber die Auflösung d. numerischen Gleichungen. v. Dr. Brandis.
- ***Kiel Skole:** Bericht über den Lehrgang' d. Kieler Stadtschule v. Dr. Lucht.
- Af Programmer, som for faanedes i Skolens Bibliothek, ere tilkomne:
- ***Kritiske Bemærkninger til M. T. Ciceros Tale for Cælius af Wessenberg.** Program fra Viborg Skole til Reformationensfesten 1836.
- ***Tvende Taler ved Rectors Indsættelse i Nykjøbing Cathedral-skole.** Udg. af Rector Rosendahl. (1838.)
- ***Esterretninger om Eyen Ribe.** Af Dr. Thorup. 7de Saml. (1839).
- ***Plan og Methode for Underviisning i Mathematik ved de lærde Skoler.** Af Adj. Bjerring (Prog. fra Nalborg for 1813.)
- ***Om et heelt Sals Oplosning i Factorer.** Af Rector Kielsen. Prog. fra Sorø for 1811.
- †**Observationes Livianæ** sc. *F. C. Wolf.* Flensburg 1826. Prog. id lib. 1827. Prog.
- Desuden har Bibliotheket modtaget fra Kongeriget Preussen 123 Skoleprogrammer for Maret 1814 og 123 for 1815.

Disciplenes Morstabsbibliothek har faaet følgende Tilvæxt:

Historiske Skrifter:

Rohmanns Skildringer af den danske Historie.

Pontoppidans Rejse til Syd-America. Kjøbenhavn 1811.

† Riises Archiv for 1833.

Andersen: En Digters Bazar. Kjøbenhavn 1842.

Romaner, Fortællinger, Eventyr.

Marryat: Joseph Rushbrook. 2 Dele.

Solst: Barnehaven.

Jungmann: Kong Erik og de Fredløse.

† Lind: Kjærlighed og Frelse. Kjøbenhavn 1811.

† J. Novilla: Overgang og Undergang. Kjøbenhavn 1814.

† Dickens: Barnaby Rudge. 4 Dele. Kjøbenhavn 1815.

† James: Darnley, 3 Dele. Kjøbenhavn 1811.

† Cooper: Mercedes af Castilien. 2 Dele. Kjøbenhavn 1813.

† Th. Moore: Epicuræren. Kjøbenhavn 1811.

† Jacobo: Drtis sidste Breve. Kjøbenhavn 1843.

† Lewald: Ein Menschenleben. 1—3. Leipzig 1811.

† Morton, oder die große Tour. 2 Dele. Stuttgart 1811.

† Keller: Der Albanese.

† Zerlossohn: Kleine Erzählungen. Leipzig 1811.

† Tromling: König Przemysl Ottokar d. 2te. Stuttgart 1811.

Digte og Skuespil.

† Molbed: Klintekongens Brud. Kjøbenhavn 1815.

† Overkou: Stormen paa Kjøbenhavn. Kjøbenhavn 1815.

† Seefeldt: Bartous Meriter. Kjøbenhavn 1845.

† Et Eventyr i Fastselavn.

† Andersen: Lyffens Blomst. Kjøbenhavn 1815.

Tidskrifter:

Maanedskrift for Børn af Gerson og Kaalund.

Naturvidenskabelige Samlinger.

Af de Apparater, som udfordres til Underviisningen i Naturlære, ere bestilte i Kjøbenhavn og ventes snart modtagne saamange, som udfordres til den Deel af Naturlæren, der i det første Har af VI Al. kan gjenemgaaes, forsaavidt som den dertil for dette Har bevilgede Sum (300 Rbd.) strækker til.

De naturhistoriske Samlinger ere blevne forøgede med nederstaaende Gjenstande, af hvilke Prof. Dr. Eschricht ligesom issor har deels fra Universitetets zootomisk=physiologiske Museum overladt, deels andenstedesfra forskaffet Skolen de nedenfor under A—C nævnedes Gjenstande, ligesom vi fremdeles fra samme velvillige Haand snart vente endeel udstoppede Fugle o. N.; den under D. nævnedes Insectsamling har Adjunct Jacobsen i Sorøe velvilligen besørget for Skolen.

A. Skelet af *Bufo vulgaris*.

- — Snogen, *Tropidonotus natrix*.
- — Hugormen, *Vipera berus*.
- — en Skildpadde, *Testudo carbonaria*.
- — et Chamæleon, *Chamæleo vulg.*
- — et Fjirbeen, *Lacerta viridis*.
- — en Torff, *Gadus callarias*.
- — en Lomme, *Uria Brünnichii*.
- — et Pungdyr, *Didelphis cancrivora*.
- — et Murremdyr, *Arctomys marmotta*.

B. Et udstoppet Marsvin.

En udstoppet Sælhund.

C. En Samling Conchylier, bestaaende af:

<i>Dolium perdix</i> L.	India	occident.
<i>Cypræa mauritiana</i> L.	—	—
— <i>tigris</i> (juv.) L.	—	—
— <i>arabica</i> Lmk.	—	—
<i>Cassis flammea</i> Brug.	—	—
<i>Strombus pugilis</i> L.	—	—
<i>Solarium perspectivum</i> L.	India	occident.
<i>Cardium biradiatum</i> Lmk.	—	—
<i>Conus striatus</i> L.	India	orientalis.
— <i>marmoreus</i> L.	—	—
— <i>omaria</i> L.	—	—
— <i>betulinus</i> L.	—	—
— <i>millepunctatus</i> L.	—	—

<i>Dolium malea</i> Humb.	India	orientalis.
<i>Pterocera lambis</i> Lmk.	—	—
— <i>chiragra</i> L.	—	—
<i>Pyrula clavata</i> Lmk.	—	—
— <i>reticulata</i> Lmk.	—	—
— <i>vespertilio</i> Lmk.	—	—
<i>Cassis rufa</i> Lmk.	—	—
<i>Terebra maculata</i> Lmk.	—	—
<i>Voluta imperialis</i> L.	—	—
<i>Helix hæmastoma</i> L.	—	—
<i>Rostellaria curvirostra</i> Lmk.	—	—
<i>Pullastra corrugata</i> Sowb.	—	—
<i>Hippopus maculatus</i> Lmk. L.	—	—
<i>Cytherea</i> sp.?	—	—
— <i>gibba</i> Lmk.	—	—
— <i>dione</i> L.	—	—
<i>Natica spadicea</i> L.	—	—
<i>Arca senilis</i> Lmk.	—	—
<i>Hemicardium</i> sp.?	—	—
<i>Isocardia Moltkiana</i> Chemn.	—	—
<i>Cardium</i> spec? —	—	—
— <i>unedo</i> L.	—	—
<i>Tellina unimaculata</i> Lmk.	—	—
<i>Pinna</i> spec?	—	—
<i>Ovula oviformis</i> L.	—	—
<i>Nautilus pompilius</i> L.	—	—
<i>Helix fulgens</i> Sowb. (Philippin.)	—	—
— <i>pulcherrima</i> Sowb. & Brodr.	—	—
<i>Turbinella cingulata</i> .	—	—
<i>Cyclostoma tuba</i> .	—	—
<i>Helicostyla</i> sp. Ferr.	—	—
— sp. Ferr.	—	—
<i>Helix</i> sp. L.	China.	
<i>Murex saxatilis</i> L.	Senegal.	
<i>Artemis</i> sp.? Poli	Brasilia.	
<i>Oliva brasiliانا</i> .	—	

D. En Samling Danske Koleoptera, indeholdende 35 Familier med deres Underfamilier, 269 Genera, 359 Species, 363 Individuer.

Fra Directionen er bleven Skolen tilsendt et Exemplar af den af E. Müller i Hamborg udgivne mindre Samling af Paster eller Gipsaftryk af Gemmer.

De forhen manglende Gymnastikapparater ere nu alle anskaffede: fra Directionen ere blevne sendte 17 Trægevarer, som ved en anden Skole vare overcomplete, imedens de her savnedes.

Under 27de September f. N. bevilgede Directionen, at der, saalænge ingen Inspecter var ansat ved Skolen*), maatte ansættes en Assistent for Rector ved det ikke ganske ubetydelige Arbejde, som Ordningen og Tilsynet med Skolens Bibliothek og Samlinger samt Udlaanet af det første medfører. Disse Forretninger ere imod en aarlig Godtgjørelse af 40 Rbd. for nærværende Tid overdragne til Læreren Cand. Th. E. Jensen.

Da for Fremtiden til Gymnastik anvendes et dobbelt saa stort Timeantal som før, og som Adjunct Bryndum fra først af har overtaget, bevilgede Directionen under 11te Dec. f. N. at den Assistent (affkædiget Vagtmester Schmidt), som Adjunct Bryndum før havde benyttet ved denne Undervisning, og hvem han selv, ifølge privat Overenskomst, havde ydet den imellem den aftalte Godtgjørelse, for Fremtiden maatte af Skolens Kasse*) nyde en Godtgjørelse af 40 Rbd. aarlig, idet han da ansattes som en af Skolen antaget Assistent.

*) Jeg for min Deel nærer intet-Vnste om en Saadans Ansættelse, naar jeg derimod har den mig tilstaaede Assistance ved Bibliotheket og ved Afskrivning.

*) Den Adjunct Bryndum tilfagte Godtgjørelse er nemlig ikke bleven forøget tilligemed Timeantallet.

Skolebeneficier.

Efter det, som i Skolesesterretningerne for sidste Aar S. 44 blev forklaret, udgjor Stipendiefondens egen aarlige Indtægt nu 93 Rbd. Denne Indtægt ventes foreget med et Belob af 9 Rbd. 1 Mk. 6 Sk., som aarliggen indbetales af Kirken, men hidtil er flydt i Skolens Kasse istedetfor i Stipendiefondens: jeg har derom forklaret det Fornodne i mit i Anledning af Indvielseshoitideligheden i afvigte Efteraar udgivne Indbydelseskrift S. 15 Num. Belobet blev for indeværende Skoleaar forelobigen udbetalt fra Skolens Kasse til Stipendiefondens, som et Tilskud, idet Directionen forbeholdt sig at tage nærmere Bestemmelse derom efter at have modtaget de Dplysninger, som jeg havde lovet at meddele i Indbydelseskriftet. Denne definitive Bestemmelse er endnu ikke afgiven, men jeg tvivler ikke paa, at den bliver overensstemmende med min Indstilling.

Den hele Sum, som i dette Skoleaar kunde uddeles, udgjorde saaledes 102 Rbd. 1 Mk. 6 Sk. Disse uddeltes til 2de af de Disciple, som i dette Efteraar ville afgaae til Universitetet, M. Poulsen og A. Ingerslev; hver af dem erholdt 50 Rbd., Alt at oplægge.

Fri Underviisning erholdt følgende Disciple: 1. P. Blichert. 2. L. Kragballe *). 3. S. T. Schmidt. 4. O. Walther. 5. S. Kragerop. 6. A. Bryndum. 7. L. Sabro. 8. S. Schmidth. 9. G. Bryndum. 10. G. Bruun. 11. S. Eiler. 12. D. Grønlund. 13. M. Jørgensen. 14. S. Bryndum; som extraordinær Gratist desuden S. Ingerslev. Underviisning for nedsat Betaling tilstodes C. Fredsted.

For Reuterne af det Helt-Peltste Legat i Aaret 1845, 5 Rbd. 2 Mk., i Forbindelse med den fra det foregaaende

*) Denne Discipel havde nydt Stipendium i Horsens Skole, hvorfra han var overgaaet til denne.

Nar tilbageværende Rest 3 Rbd. 3 Mk. 12 Sk. (see sidste Skolecefterretninger S. 47), i Alt 8 Rbd. 5 Mk. 12 Sk., er i Maret 1845 uddeelt Boger til Disciplen P. Kragh for 3 Rbd. 1 Mk. 3 Sk., G. Bruun for 2 Rbd. 3 Mk., Bjer- ring *) 2 Rbd. 3 Mk. 2 Sk., i Alt 8 Rbd. 1 Mk. 5 Sk.; i Beholdning til indeværende Nar Hayes altsaa 4 Mk. 7 Sk., hvilke i Forbindelse med Nenterne for indeværende Nar ville af mig, efter Raadforsej med Stedets Sognepræst, ved Begyndelsen af næste Skoleaar blive anvendte til Indkjøb af Boger for dertil nærmest kvalificerede Disciple.

Ligesom for sidste Skoleaar har Foreningen til Dansk Underviisnings Fremme i Slesvig givet Disciplen S. T. Schmidt for dette Skoleaar et Stipendium af 50 Rbd., af hvilke de 10 Rbd. ere anvendte til Boger for ham, de 40 Rbd. ere indsatte i Sparekassen.

De til denne Skole henlagte Legater have erholdt en kjærkommen Forogelse ved en Gave af 500 Rbd., hvilken Sum, under Navn af Kolding Borgeres Legat, blev, til Erindring om Skolebygningens Indvielsesdag den 23de Octbr., skjænket af Hr. Agent J. P. Wisning her i Byen, en Mand, hvis Gavnildhed ikke denne offentlige Stiftelse alene skylder saa Meget. Nenterne af denne Kapital skulle efter Giverens Villie aarligen, efter Bestemmelse af Skolens Rector alene, anvendes til Præmier for Disciple, der have viist fortrinlig Flid og Fremgang i „Sang ($\frac{4}{10}$) og Dansk Declamation“ ($\frac{6}{10}$), hvilket sidste Udtryk siden nærmere er forklaret derhen, at Hensigten navnlig er at befordre hos Disciplene Færdighed i et rigtigt og suagfuldt mundtligt Foredrag og i at udtrykke

*) Denne Discipel har nu forladt Skolen formedelst anden Bestemmelse: de for ham indkjøbte Boger ere af ham afleverede og Hayes til Uddeling i Fremtiden.

sig mundtliggen over en Gjenstand *). Præmienddelingen, som kan skee enten i Penge eller i Boger o. d., finder Sted den 23de October hvert Aar, deels efter den Kundskab, man iforveien har om vedkommende Disciples Fremgang i de nævnte Fag, deels efter det, de heri præstere ved en lille Concurssprøve, som paa denne Dag vil (dog i al Stilhed) blive afholdt. Skolen har saaledes erhholdt ogsaa en udvortes Impuls til det, som den forresten erkjender ogsaa uden en saadan at paaligge den, en Bestræbelse for at udvikle og danne hos dens Disciple Færdighed i det mundtlige Udtryk.

Den i den provisoriske Underviisningsplan for de tre udvidede Skoler § 18 anordnede Afgangsexamen afholdtes den 8de—11te October f. A. Som Examenscommissarier vare tilstede Professorerne Conferentsraad Ørsted, Commanden af Dannebrog, Dr. phil. Madvig, Ridder af Dannebrog, og Mag. Velschow. Ved en foreløbig Forhandling imellem disse Commissarier og Rector bestemtes**), at man ved denne Examen vilde, som det skeer ved Examen Artium i Kjøbenhavn, a) lægge Charakteren for latinsk Version sammen med den for den mundtlige Prøve i Latin; men derimod give en speciel Charakter for latinsk Stil; b) ligeledes lægge Charakteren for den skriftlige Prøve i Religion og Historie sammen med den for den mundtlige Prøve i

*) Giveren har allsaa erkjendt Nødvendigheden af, at Skolerne bestræbe sig for Disciplenes Uddannelse ogsaa i denne Retning, en Nødvendighed, som Mag. Hammerich saa træffende har eftervist i sit ypperlige Skrift om det mundtlige Foredrag.

**) Herom var fra Directionens Side Intet foreskrevet. Derimod havde Denne under 19de August f. A. blandt Andet givet et bekræftende Svar paa Rectors Spørgsmaal, om ikke Afgangsexamen skulde være offentlig, og om ikke Rector til Censor i et vist Fag kan vælge sig selv, hvilket Udtrykkene i den provisoriske Plans § 12, 3 syntes at gjøre tvivlsomt.

hvert Fag; c) betragte begge de sidstnævnte skriftlige Arbejder som skriftlige Prøver i Modersmaalet, saaledes at Specialkarakteren for Udarbejdelse i Modersmaalet blev Resultatet af den Dom, som hver af de trede dertil ansatte Censorer havde fældet over begge de nævnte skriftlige Prøver tilsammen, betragtede som Udarbejdelse i Modersmaalet; d) i de Fag, i hvilke aflagdes baade skriftlig og mundtlig Prøve, lade denne have Overvægten, saaledes at den regnedes dobbelt. I Henseende til Hovedkarakterens Bestemmelse ifølge Specialkaraktererne for de enkelte Fag var ved Directionens Resolution af 19de August f. A. blevet givet den Bestemmelse, at til de forskjellige Hovedkarakterer skulde udfordres idetmindste følgende Talværdier:

1ste Karakter med Udmærkelse . . .	6 Ug. og 6 Mg.
1ste Karakter	6 Mg. og 6 g.
2den Karakter	6 g. og 6 tg.
3die Karakter	5 g. og 7 tg.

Disse nye Bestemmelser maatte gives, fordi ved den i den provisoriske Plan § 13 foreskrevne Beregningsmaade var forudsat 13 Specialkarakterer, imedens ved den ufuldstændige Afgangsexamen ifkun 12 Fag habes*).

De tvende Disciple, som indstillede sig til denne Examen, nemlig Jacob Marius Elieser Christian Gad og Paul Kragh, erholdt derpaa efterstaaende Specialkarakterer:

*) Ved denne, ligesom, saavidt jeg veed, ved de andre Skoler, blev nemlig Hebraisk regnet med blandt de Fag, af Specialkaraktererne for hvilke Hovedkarakteren uddroges. Fra først af synes den modsatte Fremgangsmaade at være bleven forudsat af Directionen: senere er det imidlertid af Samme bestemt, at Hebraisk eller Æquivalent derfor endnu i 1846 optages som udbændigt Examinationsfag ved Afgangsexamen (Agn. nedenfor).

	Udarbejdelse i Morsmaalet.	Latin.	Latinsk Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Engl.	Fransk.	Religion.	Historie.	Geographie.	Matematik.	Geometrie.
J. M. E. C. Gad	g	mg	g	mg	mg	g	g	mg	mg	mg	mg	g
P. Kragh	mg	g	mg	g	mg	g	g	g	mg	mg	mg	mg

Hvorefter de begge erholdt til Hovedcharakter: 1ste Charakter.

I Anledning af nogle fra Examinationskommisſarierne i Forbindelse med deres Beretning om Examinations Udfald til Directionen fremførte Yttringer angaaende nogle Modificatiorer, som af Kommisſarierne mentes henſigtsmaessigen at kunne foretages ved den ufuldstaendige Afgangsexamen allerede i indværende Aar, har Directionen, efter derom at have indhentet Rectorernes Erklæring, under 27de December f. A. bestemt, at til den Afgangsexamen, som vil blive afholdt i Aaret 1846, Proverne skulle være de samme som ved den i afvige Aar allerede afholdte, kun at Charakteren for Latinsk Stil og for Latinsk Versien blive at sammenregne til een Hovedcharakter, og at Hebraisk eller Equivalent derfor endnu i dette Aar optages som nødvendigt Examinationsfag, hvorimod Directionen har forment, at Intet kan være til Hinders for, allerede ved den Afgangsexamen, som vil blive afholdt 1847*), at lade en Afhandling i Modersmaalet over et frit valgt Emne træde i Stedet for de hidtil foreskrevne Udarbejdelse i Historie og Religion, og at lade

*) Bemærk, i Begyndelse, med dem som i indværende Aar ikke ansaa sig modne til at indstille sig til Afgangsexamen, men dog vare i Skolens VI Klasse for 1ste September 1845: thi de, som da først oprykkede i denne Klasse, forudsattes vel at maatte i Aaret 1847 overgaae til VII Klasse, ikke afgaae til Universitetet. Den ufuldstaendige Afgangsexamen vil formentligen altsaa sidste Gang blive afholdt i Aaret 1847.

skriftlig Prøve i Mathematik indtræde*). Ifølge et af mig paa dertil givne Anledning fremsført Spørgsmaal har endeligen Directionen under 28de Februar d. A., paa Grund af de af mig oplyste Omstændigheder, resolveret, at ogsaa nye Disciple, som ved Begyndelsen af næste Skoleaar optages i øverste Afdeling af denne Skoles VI Kl., tilstedes Afgang til den ufuldstændige Afgangsexamen ved Skolen i 1847, samt at Disciple, som maatte findes modne til Optagelse i VI Klasse, men ikke have nydt Underviisning i Naturhistorie, maae for det Første kunne optages, uanset denne Omstændighed, og, naar de i sin Tid indstille sig til den fuldstændige Afgangsexamen, kunne fritages for Prøve i dette Fag.

Til de her meddelte Efterretninger om et Par senere afgivne nærmere Bestemmelser angaaende Maaden, hvorpaa den nye Underviisningsplan skal efterhaanden bringes i Anvendelse, skal jeg knytte nogle korte Bemærkninger over Planen selv, hvilke deels ville gaae ud paa at angive, i hvilke Henseender samme efter min Mening bør undergaae nogen Modification, deels ogsaa skulle imødegaae nogle imod samme reiste Indvendinger.

*) Jeg har i min Betænkning angaaende denne Sag ytret, at der efter min Mening ikke er meget stor Betænkelse ved at optage begge de her nævnte nye Prøver ved den ufuldstændige Afgangsexamen, naar man kun ved deres Bedømmelse anlægger den rigtige Maalestof, efter det som en Discipel, der nu har gennemgaaet en Skoles VI Klasse, med Villighed kan forudsættes at burde præstere, og ikke udstrækker Fordringerne saavidt, som det senere ved den fuldstændige Afgangsexamen, efter gennemgaaet VII Klasse, kan ske. Naar i denne Henseende det fornødne paasees, tror jeg gjerne, at man kunde lade de tvende nævnte Modificationer ved den skriftlige Prøve indtræde strax: men derved vilde man dog ikke lade Prøven i Afhandling i Modersmaalet affolde „efter de i Planen angivne Fordringer“ (som det hedder i Directionens Resolut. desangaaende af 27de December f. A.), hvilket vistnok, hvis det toges bogstaveligen, vilde være betænkeligt og ubilligt.

Det kan neppe nægtes, at deres Frygt ikke er ugrundet, som mene, at der er Fare for, at ved nærværende Underviisningsplan det Grundlag for den i de lærde Skoler tilsigtede Dannelse, som hidtil det linguistisk=historiske Studium har udgjort, skal blive rokket, og „Humanismen lide et Nederlag“, idet Realismen har faaet en utilborlig Overvægt*). Jeg vilde nu som Beviis herfor mindre urgere (Hammerich S. 7), at i Planen ikke, som i den ældre Anordning, findes nogen udtrykkelig Erklæring om de klassiske Studiers overveieude Vigtighed i Skolen. Thi for det Første findes i Motiverne S. 725 f. Uttringer herom, som synes mig at indeholde omtrent Alt, hvad man kan forlange, naar kun de der opstillede Grundsætninger vare blevne consequent fastholdte i hele Planen; og for det Andet nytte, som Erfaringen lærer, slige almindelige Sætninger i Reglen ikke meget, det kommer an paa, hvorledes de anvendes i Anordningens Enkeltheder og dernæst i Praxis. Jeg vil heller ikke her anføre Udsættelsen af Underviisningen i Latin og Græsk indtil resp. III og IV Klasse. Erfaringen maa først vise, hvilke Virkningerne heraf ville være, og jeg for min Deel bliver stedse mere tilbøielig til at troe, at det er rigtigt, naar derimod, hvilket ogsaa, saavidt jeg veed, af alle dem, som først have foreslaaet denne Foranstaltning, er forudsat, de gamle Sprog i de hoiere Klasser erholde et noget (eller blot lidt) større Timeantal end for. Men heri, frygter jeg, ligger den nye Underviisningsplans svage Side, at dette, formedelsst den Udstrækning, man har givet Naturvidensskaberne, ikke bliver muligt, ja at man ikke engang kan indromme hine det Timeantal, som de hidtil i disse Klasser have havt, uden at udsætte sig for paa en betænkelig

*) Prof. Suhr Om Reform i de lærde Skolers S. S. 32. Mag. Hammerich Om den provis. Underviisningsplan o. s. v. S. 4 ff.

Maade at svække Underviisningen i de Fag, som afflutes i VI Klasse, og som her trænge til en ikke altfor indskrænket Underviisningstid, fordi det i den Lærte her skal samles og ordnes til en efter Skolens Maalestok fuldstandig Oversigt og sammenhængende Kundskab. Dette kommer af, at i den vigtige toaarige VI Klasse baade Naturhistorie skal vedblive og Naturlære begynde at være Underviisningsgjenstand. Dette synes ogsaa at staae i Modsetning til den i den nye Underviisningsplan ellers fulgte og med Rette som et af dens Fortrin nævnedes Grundsætning, at forebygge en altfor stor Adspjættelse af Underviisningen og af Disciplenes Tid og Kræfter derved, at Fagene indtræde succesivt, idet nogle afflutes naar andre træde til. Slik Historie, Mathematik og Naturvidenskab læres i alle Skolens Klasser, og især ved den sidste er det Tilfældet, at i een og samme Klasse en i de nederste Klasser begyndt Underviisning afflutes og tillige en ny indtræder. Den simpleste Maade at undgaae den her paa-pegede Mislighed paa er nu den, at man lader Naturhistorie afflutes i V Klasse og ikke begynder Naturlære førend i VII Klasse, saaledes som det af os tre Rectorer var foreslaaet. Imod den første Foranstaltning er ikke saameget blevet indvendt, at derved Underviisningen i Naturhistorien ikke kunde erholde den for Skolen passende Udstrækning (thi, saavidt jeg veed, indrommedes dette næsten), som det er blevet udhævet, at dette Fag paa den Maade vilde blive udelukket fra Afgangsexamen, da man dog neppe vilde dele denne i tre Dele, af hvilke saa den ene maatte holdes ved Udgangen af V Klasse. Dersom det anses aldeles nødvendigt, at Naturhistorie bliver et Examinationsfag ved Afgangsexamen, saa vilde jeg dog hellere lade denne vistnok i sig selv ikke enskelige Tredeling indtræde. Men jeg mener, at Overbestyrelsen, naar den til sin Raadighed har de fornødne Kræfter, paa anden Maade kan udøve en saadan Control,

som med Underviisningen i Almindelighed, saaledes med den i dette Fag isærdeleshed, at den ogsaa uden Prøve ved Afgangsexamen kan forvise sig om, at Faget ikke forsummes i Skolen. Naar det foreslaaes, at Naturlæren skulde først begynde i VII Klasse, da er det ikke Meningen, at Underviisningen i samme derfor skulde have et mindre Omfang. Jeg mener, at der da i VI Klasse skulde anvendes desto flere Timer til Mathematik og i VII Klasse til Naturlære: paa denne Maade vilde identivul Forholdet blive lige, imedens adskillige af de Vanskeligheder vilde bortffjernes, som nu upaatvivleligen ville indtræde, naar Underviisning i Naturlære*) skal begyndes med Disciple, der endnu ikke ganske have modtaget den Kundskab i Mathematik, som maa forudsættes ved. hün. Jeg mener endvidere nu, at man havde gjert ligesaa rigtigt i at lade ogsaa Historien standse i VI Klasse, da det forekommer mig, at alt det, som virkeligen af denne Videnskab horer hjemme og til sand Nytte kan foredrages i Skolen, kan afsluttes i VI Klasse, hvorimod jeg anser det for langt bedre at optage i VII Klasse, som en Fortsættelse af den egentlige Religionsunderviisning, en kort Udsigt over den christelige Kirkes Historie**); thi den Kundskab, en Student nu i Almindelighed medbringer fra Skolen, sætter ham neppe istand til at finde sig tilrette i den Kirke, af hvilken han er et Medlem.

I den provisoriske Plan § 10 hedder det, at Afgangsexamen skal indrettes saaledes, at den „bliver en sand Modenhedsprøve, ikke indskrænker sig til en blot Kundskabsprøve o. s. v.“ Du end her „Modenhed“ og „Kundskab“ ere adskillte noget for skarpt, tror jeg dog, at Mag. Samme-

*) For ikke at tale om Astronomien, hvilken nødvendigen maa opsættes til VII Klasse og vel endog til det sidste Halvaar.

***) Samml. Motiv. til den nye Underviisningsplan i Ny Collegialt. S. 738, og Sammerich S. 38.

rich (S. 11 f., 25) mere end nødvendigt urgerer de her brugte Udtryk: thi Modenheden hos en Discipel kan og skal ikke prøves uden igjennem og i Forbindelse med Proven i Kundskaben, og hvis Kundskaben prøves paa den rette Maade, kan det ikke skee uden at Disciplens Modenhed derved maa lægges for Dagen. En anden og større Adskillelse imellem „Kundskab og Modenhed“ troer jeg ikke er bleven gjort af Nogen, paa hvis Mening det er Umagen værdt at lægge nogen Vægt, navnlig en troer jeg ikke at denne er de Tydske Pædagogers Mening, om end Udtrykkene hos En og Anden kunde være mindre heldigen valgte. Derimod er jeg enig med Mag. Hammerich i, at hiin Grundfætning ikke er bleven tilstrækkelig paaagtet ved de enkelte Bestemmelser for Examen. Modenheden maa især vise sig deels i det Overblik, den Tænkfømhed og Orden, hvormed Discipelen kan finde sig tilrette i enhver Deel af sin Kundskab, deels i den Færdighed og Sikkerhed, hvormed han forstaaer at benytte denne Kundskab til uden Forberedelse at behandle et indenfor hans Kundskabskreds liggende, men dog ikke før af ham behandlet Stof. Sine Egenskaber prøves ved de skriftlige Opgaver, disse især ved extemporal mundtlig Oversættelse af ikke læste Steder af Forfattere i fremmede Sprog. Begge disse Arter af Prøver burde derfor ved Afgangs-examen have havt en større Udstrækning. Jeg vilde foreslaae den skriftlige Prove udvidet ved en Latinsk Afhandling, helst (men ikke nødvendigen) over et Emne af den gamle Historie*), en Oversættelse fra Græsk**) og en lettere Fransk Stiil***). Derimod anseer jeg det for mindre nødvendigt at optage mere end een Afhandling i Modersmaalet (Hammerich S.

*) See Om det lærde Skolevæsen S. 131. Motiv. S. 762.

***) Motiv. S. 764.

****) Dette var af os Rectorer foreslaaet.

27 ff.). Den „frie Opgave“ maa dog ogsaa tages fra en Forestillingskreds, i hvilken Disciplen ved Skoleunderviisningen er fort ind (dette er imidlertid noget ganske Andet end en Prøve i et bestemt Fag som Religion eller Historie), ikke fra hiint „Overdrev af almindelige Sandheder“, som S. træffende kalder det, hvor man aabner Disciplen en vid Mark til en umoden og huul Snakken om kun halvforstaaede Gjenstande*). Men det maatte dog være saadanne Opgaver, over hvilke enhver Discipel kunde skrive, uden at hindres af Mangel paa Kundskabsstof, imedens det netop er det mislige ved Religions- og historiske Opgaver, betragtede som Prøver i Modersmaalet, at de ofte falde maadeligen udformedest Mangel paa positiv Kundskab i vedkommende Fag: thi derved forvirres Dommen over dem som Afhandlinger i Modersmaalet betragtede. Endvidere er ogsaa den Latinske Version i nogen Maade at betragte som en Prøve i det skriftlige Udtryk i Modersmaalet. Derimod er det rigtignok betænkeligt, at nu især Afhandlingen i Modersmaalet ikke veier mere ved Afgjørelsen af Examens Udfald og af Spørgsmaalet om en Dimittends Modenhed for Universitetet end Proven i ethvert andet langt mindre vigtigt**) Fag. Paa den anden Side er det imidlertid misligt at regne visse Fag dobbelt: det fører let til en farlig Forsømmelse af andre (i hvilken Henseende de Preussiske Skoler kunne advare os, see Om det l. Skolevæsen S. 80. 123). Hertil kommer, at Latin allerede har den det tilkommende Vægt ved Proven, efter som deri falder to Charakterer. Jeg mener derfor, at man kunde indskrænke sig til at give en Bestemmelse for den Danske Afhandling alene, hvad enten man vilde lade den gaae ud

*) Exempler paa sige Opgaver giver Hammerich S. 30 f.

**) D. e. i den lærde Skole vigtigt, betragtet i Forhold til den hele i samme tilsigtede Dannelse og til den Grad, i hvilken det formedelst det samme tillagte Timeantal medvirker til denne.

paa en Fastfættelse af en vis relativ Værdie af den for samme givne Charakter eller paa en almindelig Forskrift*) for, at en meget maadelig Prove heri ganske skulde udelukke fra at erklæres moden for Universitetet. — Ved den mundtlige Examen burde formeentligen en Prove i ikke læste Uffnit af en Græsk Forfatter, ligesom i en Latinsk, ikke savnes**), især da Fordringerne i dette Sprog allerede ere saa lavt stillede.

At de Fordringer, af hvilke Dptagelsen i Skolernes nederste Klasse er betinget i Henseende til Bedkommendes Kundskaber, ere stillede meget lavt, ja altfor lavt, er vist: dog er det i Provinds-skolerne maaskee lidet nyttigt at stille dem hoiere, da Skolen dog, paa Grund af Beskaffenheden af den Underviisning, Mange have erholdt, komme til i de fleste Fag at begynde forfra. Derimod ere uidentviøt Alle enige i, at de angaaende Alderen givne Bestemmelser for Dptagelsen navnlig i de hoiere Klasser medføre en unaturlig og ubillig Indskrænkning, som man maa ønske jo for jo hellere hævet. Der ligger hverken Sandhed eller Retfærdighed deri, naar man saaledes vil foreskrive for Alle een og samme Udviklings-tid indenfor saa bestemt afpælede Grændser. Erfaring lærer hver Dag, hvor forskjellig Børns Fremgang kan være til forskjellig Tid, og hvor ofte en Dreng kan i en tidligere Alder være forud for sine Samtidige, imedens han siden standser i sin Udvikling og indhentes af disse. Skolen bør ikke ved altfor strenge***) Bestemmelser forhindres i at rette sig herefter indtil en vis

*) Skulde man ikke kunne lade al ængstelig Charakterberegning fare?

**) En saadan nævnes i Motiverne S. 761 men er udeløst i Planen selv. Mag. Hammerich (S. 999) antager, at det er en For-glemmelse i denne: men ved de mundtlige Forhandlinger blev (ikke med min Billie) Udeløstelsen vedtagen, saa at Feilen maa ligge i Motiverne.

***) Thi at saadanne Forskrifter gives, som kunne forebygge, at Disciple af meget forskjellig Alder ere i samme Klasse, er rigtigt. See Om det I. St. S. 65.

Grad og derved gavne baade sig selv og vedkommende Discipel. En opvakt og vel underviist Dreng, som nu i sit 10de Aar har lært hvad der hører til Optagelse i Skolens 2den Klasse, er en heist ulykkelig Person: han maa dog ikke komme hoiere end i 1ste Klasse, hvor han da i et heelt Aar Intet lærer. Thi paa dette Punkt i Skolen gaaer Aaret tabt for ham: hvis man derimod for Alderens Skyld lader ham tilbringe eet Aar mere i en af de ovre Klasser, i hvilke en Discipel er moden til at læse Udskilligt paa egen Haand og derved fremme sin Dannelse i de ham meest interesserede Retninger, saa har han stor Nytte af det Aar, i hvilket han saaledes oppebier Normalalderen (for hvilken jeg i Regelen heller ikke onsker Noget dimitteret). I disse Bestemmelser er derfor nogen Modification heist onskelig og nødvendig.

Det Hebraiske Sprog synes mig ved den Bestemmelse, at Charakteren for samme ingen Indflydelse skal have paa Hovedcharakteren ved Afgangsexamen, at være stillet saaledes, at en fuldkommen Forsømmelse deraf vil indtræde, naar ikke andre Bestemmelser herom komme til. Thi da enhver Discipel selv indstiller sig til Afgangsexamen, uden at Skolen kan hindre det, kan det Tilfælde meget let indtræffe, at En til Afgangsexamen erholder Første Charakter med Udmærkelse, imedens han for Hebraisk har Slet, og at derpaa en Saa-dan studerer Theologie*). Hermed vil imidlertid det theologiske Studium hos os neppe være tjent. Hvis derfor hiin Bestemmelse skal blive gjeldende**), burde efter min Mening en Anordning for Universitetets Vedkommende gives angaaende den ringeste Charakter for Hebraisk, med hvilken en Student kunde admitteres til det theologiske Studium, med den Be-

*) Ogsaa Philologie, men da skulde han dog ved Examen underkastes en ny Prøve i Sproget selv.

**) Jeg mener, at Hebraisk skulde regnes med ved Afgangsexamen, og at man derfor ikke behøvede at forlange Equivalent derfor.

stemmelse, at Enhver, som ikke havde erholdt denne laveste Charakter skulde en vis Tid (s. E. to Aar), forend han kunde stædes til theologisk Embedsexamen, underkaste sig en ny Prøve i Hebraisk.

I Anledning af et Par af Mag. Hammerich fremsførte Forslag skal jeg endnu tilføie et Par Ord. Naar Mag. S. foreslaaer at gjøre VII Kl. istedetfor VI Kl. toaarig, da vilde derved vel vindes det, at det paa denne Maade bedre gik an at beholde Naturhistorie i VI Kl., efterjom Naturlære da først skulde begynde i VII Kl., og at saaledes Fagenees Antal i VI Kl. formindskedes; men paa den anden Side vilde heraf følge, at der kom til at ligge to Aar, istedetfor eet, indlem de tvende Dele af Afgangsexamen, og at derved de Fag, i hvilke Underviisningen staaer med VI Kl., endmere indskrænktes, da man for disse Fags Vedkommende endnu afsnappede eet Aar paa Underviisningstiden. At man i de da med VII Kl. begyndende Fag (Hebraisk, Naturlære) samt i en Deel af de mathematiske Discipliner kom til at adskille de tvende Afdelinger i den toaarige Klasse, vil jeg mindre anføre, fordi Noget af det Samme dog nu maa skee i VI Kl. — Mag. Hammerich misbilliger S. 38 f., at man har henlagt Afgangsexamen til September Maaned, og især, at de Fag, der ere Gjenstand for Afgangsprøven, tillige skulde være Gjenstand for Prøve ved den foregaaende offentlige Examen over hele Skolen; han mener, at Skolen derved kommer til at holde Examen to Gange over Eet og det Samme, da man „dog vel ikke i den Grad vil gjøre Disciplene til deres egne Lærere og Sommerferien til deres Arbeidstid, at man indlader i Skoleaaret at repetere Alt, hvad der fordres ved den tilstundende Afgangsprøve: og i saa Fald horer strax det hele Fag til Aarets Pensum“. Heri er jeg uenig med den høit agtede Forfatter. Til enhver Examen, hvori der skal prøves i noget Læst og Lært, ville Vedkommende forberede

fig ved Repetition; dette kan man ikke forhindre og man bør det heller ikke, naar man kun forebygger, at Underviisningen og Proven er saadan, at en tumultuarisk og anstrængt Repetition kan erstatte stadig tidligere Tid og med sand Indsigt forbunden Kundskab. At Disciplene nu til denne Repetition i det sidste Skoleaar bruge deres Sommerferie, synes mig ikke at være nogen stor Ulykke, især da hiin Repetition for en ordentlig Discipel slet ikke behøver at være saa anstrængende, idetmindste ikke i de Fag, hvori prøves til Afgangsexamens 1ste Deel. Derimod vil jeg strengt fastholde den Grundsetning, at til Skolens Hovedexamen ikkun prøves i det i samme Skoleaar Læste, og at i Reglen det tidligere Læste ikke repeteres i Løbet af det sidste Skoleaar. Underviisningen i dette synes mig at ville blive utilbørligen forstyrret og besværet ved hiin Repetition, og jeg kan ikke indsee, at denne skulde være nødvendig, forudsat at Disciplene tidligere ere ordentligen underviste. Jeg mener, at den bør overlades Disciplene selv at fuldende i Løbet af den imellem begge Prover liggende Tid*), og jeg mener, at Disciplene ikke bør anses for saa umyndige, at man derved kunde siges at gjøre dem til deres egne Lærere. — Naar Mag. Sammerich S. 44 f. gjør opmærksom paa adskillige Betænkkeligheder ved den Stilling, som de nærværende Examensexaminatorer indtage til den hele Prove og til Skolen, da tjener det der Bemærkede vistnok til endmere at bestyrke Rigtigheden af, at den hele nærværende Indretning i denne Henseende kun er en provisorisk (Motiv. S. 761). Naar Reformen udstrækkes til alle Skoler, ville andre Foranstaltninger blive fornødne (see Motiv. S. 760).

*) Under eller efter hvilken de kunne henvende sig til vedkommende Lærere angaaende Alt, som hist og her er dem mindre klart eller bekendt. Saaledes har jeg hidtil havt det med mine Dimittender, hvilke dog ikke for nu have havt en saadan Mellemtid til Repetition.

Til Slutning vil jeg til Sagkyndiges Overveelse henstille et Spørgsmaal, som stedse opstaaer hos mig, naar jeg betragter nærværende Underviisningsplan: om det ikke havde været rigtigere, saaledes som jeg fra først af havde tænkt mig og foreslaaet, at beregne en udvidet Skole paa et Cursus af ni Aar istedetfor nu af otte *). Jeg frygter nemlig, at Disciplene ville blive drevne for raaskt fremad, og at det navnlig vil skorte paa den oftomtalte Modenhed og Færdighed, fordi denne først ret kommer med den moduere Alder og kræver en langsommere og roligere Udvikling, end her synes mig at ville blive Tid til. Jeg indseer forresten, at ogsaa Udskilligt taler herimod, og vil derfor, som sagt, nærmest have Spørgsmaalet henstillet til Andres Provelse.

I det næstforestaende Skoleaar vil i Henseende til Lære- og Læsebøger skee følgende Forandringer: Jürs's og Rungs Lydske Læsebog vil blive indført fra III Kl. af istedetfor Hjort's; Oppermanns Indledning til den Danske Sproglære istedetfor Boiesens; Barfoeds poetiske Læsebog istedetfor Kros-sings, begge i de to nederste Klasser; Schneekloth's Regnebog (1ste D. og 2den D. 2den Ufd.) fra I Kl. af; Madvigs Græske Syntax i V og VI Kl.; Ørsted's Naturlære i VI Kl.

Istedetfor Cand. Theol. A. V. Smith, som ved Udgangen af dette Skoleaar fratræder sine Functioner ved Skolen, er under 11te d. M. Cand. Theol. L. T. E. Rønne constitueret til Lærer fra 1ste September næstf.

☞ Paa det vedhæftede Blad følger en lithographeret Tegning af den nye Skolebygning.

*) Dog saaledes naturligtviis, at en ferm Discipel maatte kunne uden stor Banskeligbed gennemgaae en af de tvende toaarige Klasser (helst V og VI) i eet Aar. Det maa herved ikke oversees, at vore lærde Skolers Cursus hidtil har været otte Aar, saa at det egentligen intet Tillæg blev.

Den offentlige Examen
i Kolding lærde Skole i Mæret 1846
foretages i følgende Orden.

(Den 21de og 22de Juli skriftlige Prøver.)

Fredagen den 24de Juli.

8-11. VI og V Kl. Latin.	8-10½. II Kl. Naturhistorie.
11-12. III Kl. Frænsk.	10½-12. IV Kl. Tydsk.
2½-4½. II Kl. Dansk.	2½-4½. VI og V Kl. Frænsk.
5-7. Gymnastik.	

Lørdagen den 25de Juli.

8-10½. VI og V Kl. Græsk.	8-9. III Kl. Naturhistorie.
10½-12. IV Kl. Religion.	10-12. II Kl. Tydsk.
2½-5½. I Kl. Historie og Geographie.	2½-4½. IV Kl. } 4½-5½. III Kl. } Mathematik.
5½-6½. Sang og Musik.	

Måndagen den 27de Juli.

8-10½. II Kl. Historie og Geographie.	8-10. IV Kl. Latin.
10½-12½. VI og V Kl. Religion.	10-12½. I Kl. Naturhistorie.
3-5. IV Kl. Græsk.	2½-5. II Kl. Religion.
5-6. VI Kl. Hebraisk.	5-6½. III Kl. Latin.

Tirsdagen den 28de Juli.

8-10. IV Kl. Frænsk.	8-10. I Kl. Religion.
10-12½. VI og V Kl. Historie og Geographie.	10½-12. V og IV Kl. Naturhistorie.
3-5. III Kl. Græsk.	2½-5. I Kl. Tydsk.
5-7. VI og V Kl. Tydsk.	5-6½. III Kl. Religion.

Onsdagen den 29de Juli.

8-10. II Kl. Latin.	8-10. IV Kl. Historie og Geographie.
10-12. II Kl. Frænsk.	10½-12. III Kl. Historie og Geo- graphie.
3-5½. I Kl. Dansk.	2½-5½. VI og V Kl. Mathematik.
5½-6½. III Kl. Tydsk.	

Fredagen den 31te Juli, om Formiddagen Kl. 10,
foretages Translocationen.

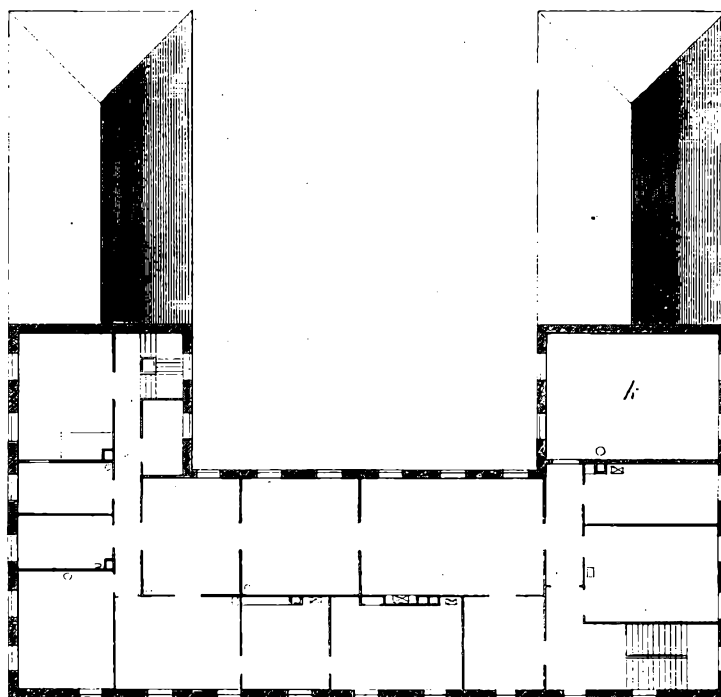
Prøven over de til Optagelse i Skolen anmeldte nye Disciple foretages Lørdagen den 29de August, hvorefter Underviisningen for det nye Skoleaar begynder Tirsdagen den 1ste September.

Til at overvære den mundtlige Examen samt Translationen indbydes herved Disciplenes Fædre og Børger, samt Enhver der interesserer sig for Skolen og for Underviisning overhovedet.

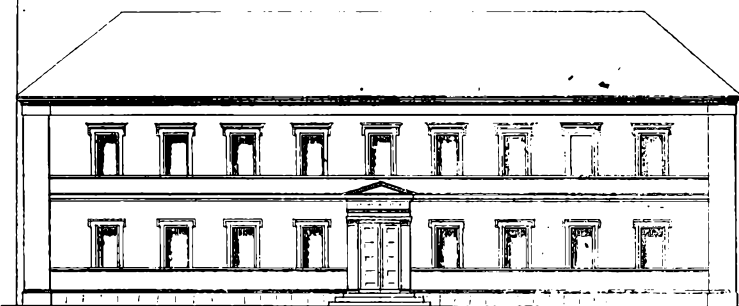
Rolding, den 7de Juli 1846.

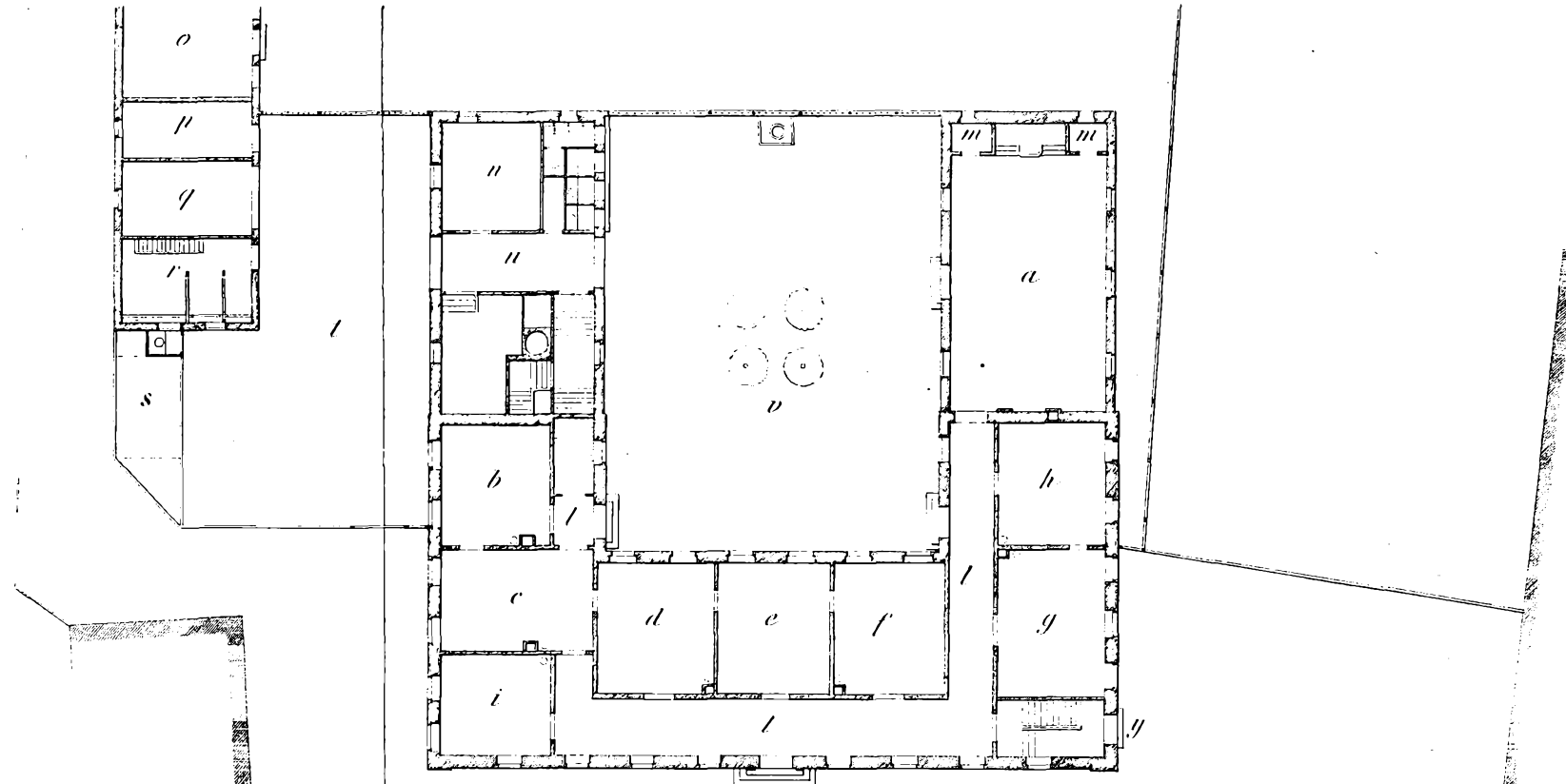
C. F. Ingerslev.

- a. Solemnitets- og Gymnastiksal.*
- b-h. Klasseværelser.*
- i. Afredelses- og Forsamlingsværelse.*
- k. Bibliothek.*
- ll. Gange.*
- mm. Rum til Gymnastikapparater.*
- n. Brændeleilighed.*
- o. Havestue.*
- p. Rectors Brændeleilighed.*
- q. Vognremise.*
- r. Stald.*
- s. Hønsegaard.*
- t. Rectors Gaardsplads.*
- u. Port.*
- v. Legeplads.*
- x. Have.*
- y. Rectors Indgang.*
- z. Kirken.*

2de Etage.

1er Etage.

10 5 0 0 20 30 40 Mm.